

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Fotocnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XIV.

Celovec, petek, 9. januar 1959

Štev. 2 (869)

Nacistični duh
v Avstriji še vedno živi

Kdor bi mislil, da danes, v štirinajstem letu po vojaški zmagi nad nacizmom, pri nas v Avstriji ni več ljudi, ki bi več ali manj javno in odkrito zastopali nacistične ideje, se bradko moti. Dokazov za to, da je nacistični duh v naši državi še vedno zelo živ, je več kot dovolj; srečujemo jih takorekoč dnevno in na vseh področjih. Da omenimo le nekaj primerov:

● Cela vrsta tako imenovanih vojaških srečanj, pri katerih se mnogi udeleženci javno ponašajo z nacističnimi odlikovanji, ki jih krasi kljukasti križ dočim kot govorniki nastopajo visoki in najvišji hitlerjanski oficirji in generali, ki še danes trobijo v rog velenemstva ter v Avstriji gledajo le začasno neosvobojen del velikega nemškega rajha.

● Zbiranje bivših SS-ovcev v raznih „Kameradschaftsbundih“, ki jih v glavnem načeljujejo ljudje, ki so ali bili za svoje zločine nad človeštvom obsodeni kot vojni zločinci ali pa ob zlorabi načel demokracije še vedno nekaznovano nadaljujejo svoj pogubni posel.

● Številna dvomliiva društva in združenja, katerih člani se še danes ob dvignjeni roki pozdravljajo s „Heil Hitler!“ ter na svojih sestankih obujajo spomine na svoja „in-nastva“ v času nacizma in spet kujajo načrte, kako bi ponovno uresničevali svoje nacistične ideje.

● Poplava izrazito nacistične literature, ki v glavnem prihaja iz Nemčije in je napolnjena z duhom nacizma antisemitizma in nemške herrenvolkove ideologije.

● Razni avstrijski vojaški časopisi, ki slavijo in povečujejo zavojevalne pohode hitlerjanske vojske.

● Delovanje društev, katera se sicer imenujejo „avstrijska“, ki pa dosledno stopajo po stopinjah sorodnih društev iz nacistične dobe in tudi danes ob gostovanjih v Nemčiji svoji domovini Avstriji ne delajo časti. V svojih publikacijah pa ta društva odkrito pozivajo na osvobodilne pohode proti drugim narodom in državam ter hujskajo proti vsemu, kar ni „čistokrvno“ nemško.

● Čudna mladinska tvorba, ki si je nadela značilno ime „Heimattreue Jugend“, pri kateri skoraj ni verjeti, da bi se skrajšano samo slučajno imenovala kot nekdanja „Hitlerjugend“, namreč HJ!

● Zastrupljanje šolske in posebno visokošolske mladine z nacističnimi idejami narodnostne in rasne nestrpnosti, ki ima za posledico zločinske izgrede mladoletnih, kot je bil to primer ob uprizoritvi „Dnevnika Ane Frank“ v Salzburgu ali ob židovski spominski proslavi na Dunaju.

In tako bi lahko naštevati še in še, kajti konkretnih primerov nacističnega udejstvovanja v Avstriji je več kot dovolj. Toda kaj bi iskali dokaze nacističnega ožvljanja po drugih deželah Avstrije, saj jih tudi pri nas na Koroškem ne manjka. Treba je samo pogledati gonjo proti slovenski manjšini in njenim pravicam in ugotovili bomo, da so najbolj strupeni hujskači pač tam, kjer je večina bivših nacistov našla novo področje in možnosti javnega udejstvovanja. Tako besnih izpadov, kot jih beremo v FPÖ-jevskem tisku so namreč zmožni le ljudje, ki so sicer po sili razmer zamenjali svojo obleko, niso pa spremenili svoja mišljenja. Zato so tudi v akciji proti slovenščini v šoli bili v prvih vrstah bivši nacistični funkcionarji, ki so še

Sovjetski prodori, ki so pritegnili vso svetovno javnost:

Mikojan na obisku v ZDA — raketa na poti proti Soncu

V teh dneh je zabeležila Sovjetska zveza dva pomembna uspeha: na političnem področju obisk podpredsednika vlade Mikojana v Ameriki, na znanstvenem področju pa izstrelitev prvega umetnega planeta, ki bo obkrožil Sonce.

Dejstvo, da oba dogodka časovno sovpadata, je izzvalo živahne komentarje v vsej svetovni javnosti in nikakor ni zgrešeno mnenje, ki prevladuje v političnih krogih, namreč da je bil Mikojan ob prihodu v ZDA oborožen s pomembnim moralnim orožjem. Spet je bila prepričljivo demonstrirana prednost, ki si jo je sovjetska znanost osvojila na področju proučevanja vseмирja in medplanetarnih poletov, torej na področju, na katerem se mora Amerika rada ali nerada zadovoljiti

z drugim mestom. Tega dejstva tudi ne more spremeniti še tako uspešno preizkušanje ameriških medcelinskih raket, ker je vsemu svetu znano, da gre pri tej vrsti izstrelkov izključno le za proizvode, ki naj bi služili množičnemu ubijanju ljudi.

Če ima torej Amerika največje uspehe le na vojaškem področju, dočim na izključno znanstvenem področju daleč šepa za Sovjetsko zvezo, potem je to za Sovjetsko zvezo hkrati tudi velikega političnega pomena, posebno danes, ko si ves svet želi miru in prijateljskega sodelovanja med narodi in državami.

Ravno tem namenom pa bi naj služil tudi obisk Mikojana v Ameriki, kamor je odpotoval z določenimi nalogami: pripraviti pot za srečanje med Zahodom in Vzhodom na najvišji ravni, med Ameriko in Sovjetsko zvezo pa vzpostaviti tesnejše stike. Tako eno kot drugo bi lahko bistveno prispevalo k odstranitvi medsebojnega nezaupanja in s tem k postopnemu odpravljanju ovir, ki že več kot deset let zabranjujejo načelno sporazumevanje v svetu ter nosijo v sebi nevarne iskricke, ki bi lepega dne lahko zanetile svetovni požar.

Najnovejša prodora Sovjetske zveze sta torej velikega pomena ne samo za Sovjetsko zvezo samo, marveč tudi za razvoj v svetu. Nedvomno pa bi bili ti uspehi še večji, če bi sovjetski voditelji na drugi strani opustili neodgovorno in nesocialistično ravnanje z drugimi socialističnimi deželami, kar posebno značilno prihaja do izraza v odnosih do sosedne Jugoslavije.

Proces v Firencah — atentat na lastno zakonodajo

Proces proti pripadnikom Beneške čete, ki se je 22. decembra začel pred porotnim sodiščem v Firencah, je bil že drugi dan preložen za mesec dni, ker so tudi sodniki in javni tožilec spoznali, da položaj, v katerem so se znašli, nikakor ni prijeten. Že samo dejstvo, da se je Italija v mirovni pogodbi s členom 16 obvezala, da svojih državljanov zaradi sodelovanja v protifašistični borbi ne bo klicala na odgovornost, postavlja proces v skrajno slabo luč, saj v bistvu ne pomeni nič več in nič manj kot pa kršenje italijanske zakonodaje po italijanskih sodnikih.

Obtožnica proti 50 obtožencem je sicer zelo obsežna in je njeno čitanje na obravnavi trajalo celo uro, vendar pa v njej niso niti z besedo omenjene razmere, ki so v Slovenski Benečiji vladale takrat, ko so obtoženi partizani baje zakrivali zločine veleizdaje, napada na nedotakljivost »državnega ozemlja« in na »italijansko suverenost«, nadalje ropa, ugrabitve, razdejanja itd. V obtožnici namreč ni govora o tem, da so takrat »nedotakljivost državnega ozemlja« in »italijansko suverenost« nasilno poteptali nacistični škornji in da je od zaveznikov in italijanskega ljudstva takrat edina priznana italijanska oblast CLNAI pozvala ljudstvo na odpor proti nacifašistom. Višek ironije je zato, če zdaj ljudi, ki so takrat sledili temu pozivu ter

se na strani zaveznikov borili tudi za osvoboditev Italije, ista Italija postavlja pred sodišče in jih hoče soditi za dejanja, ki so jih opravili kot pripadniki osvobodilnega gibanja oziroma zavezniške vojske.

Zato je moral celo javni tožilec izrecno opozoriti na pomanjkljivosti v obtožnici, ki jo je sestavil preiskovalni sodnik. Ugotovil je, da obtožnica sodišču ne omogoča jasne predstave o stvari, ker govori o Beneški četi oziroma o njenih pripadnikih kot o »osamljeni skupini«, iztrgani iz okvira tedanjih političnih in vojnih okoliščin. Obramba obtožencev pa je sodišču predložila 153 zbranih dokumentov, iz katerih je jasno razvidno, da obtoženci niso bili posamezniki, marveč vojaki, ki so izpolnjevali ukaze svojega poveljstva, torej njihova dejanja ne morejo biti »zločini«, marveč vojaška dejanja, običajna v bojnem času. Zaradi tega bi morala Italija zasledovanje le-teh v smislu člena 16 mirovne pogodbe nujno opustiti. Argumentaciji obrambe je tudi javni tožilec priznal stvarnost, jasnost in objektivnost ter zagotovil, da je edini namen procesa osvetliti tragični položaj tistega časa, ne pa maščevanje, zato bo on prvi, ki bo zahteval uporabo člena 16 in oprostitev tistih obtožencev, ki pridejo za to v poštev.

Iskrenost tožilčevih izjav bo seveda šele moral dokazati nadaljnji potek procesa, kateri pa je že sam na sebi skrajno slabo spričevalo za Italijo in njeno sodstvo, saj je italijansko sodišče klicalo na zagovor ljudi, ki so se brcili proti vojski in oblasti, katero tudi Italija smatra za okupatersko. Zato postaja vedno bolj jasno, da so v Italiji na delu sile, katere hočejo za vsako ceno kvariti stike med Italijo in Jugoslavijo, ki so bili vzpostavljeni z velikimi žrtvami zlasti Jugoslavije. Jugoslovanska vlada je v tej zvezi nastavila na Italijo tudi protestno noto, v kateri je opozorila, da je proces v Firencah v nasprotju z obveznostmi, ki jih je Italija prevzela z mirovno pogodbo, poleg tega pa tudi ni v skladu z obstoječimi odnosi med obema državama.

Vzhod — zaželen cilj potovanja

Za številne državnike je trenutno najbolj zaželen cilj potovanja Bližnji in Daljni vzhod, kar je tudi razumljivo, saj je ravno na tem področju sveta največ narodov, ki se osvobajajo tujega gospostva ter si utirajo pot samostojnega in neodvisnega življenja.

Vrsto obiskov v tem delu sveta je začel predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito, ki bo med svojim večtedenskim potovanjem obiskal Indonezijo, Burmo, Indijo, Cejlon, Etiopijo, Sudan in Egipt. Avstrijski kancler biva na uradnem obisku na Japonskem, kjer so mu pripravili doslej najveličastnejši sprejem. Prava Mekka za državnike pa je postal Kairo, kjer se polagoma razvija osrednje stikališče vsega arabskega sveta. V Kairu je imel razgovore avstrijski trgovinski minister dr. Bock, sledil mu je ministrski predsednik in zunanji minister Italije Fanfani, nato je prišel predsednik vzhodnonemške vlade Grotewohl, prav tako pa je v Kairu razgovarjal tudi generalni sekretar Združenih narodov Hammarskjöld, ki je poprej obiskal Jordanijo in Izrael.

iz časov svojega krvavega režima vajeni zadrževati in groziti tistim, ki se nočejo pokoravati njihovim namenom.

Pa tudi nedavni pogreb Maier-Kaibitscha je bil zelo značilna priča, saj so ga izrabili v izrazito nacistično manifestacijo, ki je skrajno slabo spričevalo za Avstrijo, katera dopušča, da človeka, ki je bil obsojen kot vojni zločinec, slavijo kot velikega avstrijskega patriota, čeprav je v času nacizma nad stotinami avstrijskih državljanov zagrešil strašne zločine.

Nacistično delovanje v Avstriji je v zadnjem času doseglo že tako nevaren obseg, da se je s tem problemom bavil tudi parlament in je bila med proračunsko razpravo postavljena zahteva po odločnih ukrepih proti de-

javnosti, ki povzroča Avstriji zlasti v inozemstvu veliko moralno pa tudi materialno škodo. Dejansko bodo morale pristojne oblasti podvzeti zelo odločne korake, kajti z dosedanjim zadržanjem napram nepopoljšljivim elementom so le-tem dajale samo še novo pobudo za njihovo predrzno izzivanje. Zavedati se morajo, da za ljudi, ki v času svojega gospostva niso poznali ne pravičnosti in ne demokratičnih načel ter danes spet izpodkopavajo temelje svobode in neodvisnosti domovine, širokogrudnost ni na mestu. Sicer pa je sleherno nacistično odnosno neonacistično delovanje izrecno prepovedano po državni pogodbi in zato ne bo težko najti možnosti, da se tem protizakonitim podvigom končno napravi konec.

Spet vabi tradicionalni

Slovenski ples

ki bo jutri, dne 10. januarja 1959 s pričetkom ob 20. uri v veliki dvorani in stranskih prostorih

Delavske zbornice v Celovcu

V kulturnem sporedu bodo sodelovali:

Slovenski oktet, solista
Vanda Gerlovičeva in
Dejan BravničarVeseli planšarji s
svojimi solisti

Za ples bodo igrali:

Veseli planšarji

Plesni orkester
radia Celovec

Vstopnice: v predprodaji po 15 šillingov pri krajevnih SPD, v knjigarni „Naša knjiga“, v Arbeiterkammer in v Kärntner Reisebüro, pri večerni blagajni pa po 20 šillingov

Slovenska prosvetna zveza

Mnenje drugih:

Gospa sveta in vojvodski prestol na Gosposvetskem polju, dve veliki pričevanji o koreninah našega slovenskega rodu, ki se razraščajo v koroški deželi že dolgih tisoč štiri sto let. Dolga stoletja so minila, odkar so slovenski kmetje na Gosposvetskem polju ustoličevali svoje deželne kneze in letos mineva natančno 480 let, ko so Turki med deset tisoč s Koroške odpeljali v sužnost tudi mlado Serajnikovo Zalo iz Svaten v Rožni dolini, ki je opevana v neštetihih pesmih in opisana v prelepi ljudski povesti kot lik poseobljene ljubezni do svoje domače dežele. Mnogo viharjev je šlo preko koroške dežele in njenih ljudi od tistih dob. Zdaj so spet brivko prizadeti. Avstrijska vlada je v šolah prepovedala dvojezični pouk in s tem prekršila zakon, kakršen je postala uredba o dvojezičnem šolstvu, ki je bila leta 1945 svečano podpisana.

Ročna gruda, glasilo Slovenske izseljenške matice, 12/1958

Wenn bei Metnitz die FPÖ offiziell fehlte (Metnitz scheinen die Leute als Renegaten angesehen zu haben, da er doch zum Schluss im schwarzen Wasser schwamm), so stachen bei Maier-Kaibitsch die braunen Jünger stark hervor. Natürlich fehlte es auch an schwarzer Beteiligung nicht, alle aber hatten Figuren, denen man es ansah, dass sie durch Stiefel und Reithosen geformt worden sind. Bei Metnitz war Steinacher anwesend, bei Maier-Kaibitsch sprach er und lobte sein Leben. Und die Slowenenassiedlung? Auch die verschwiegen Steinacher nicht. Er bezeichnete sie nur als eine Tat, die nicht seinem Hirn und Herz entsprochen hat. Was etwa die Betroffenen dazu sagen mögen? ... Dass an dem Begräbnis der Abwehrkämpferbund offiziell teilgenommen hatte, charakterisiert die Führung dieses Bundes. Dass auch der ehemalige Landesbauernführer und heutige Fraktionsführer der FPÖ, Reinhold Huber, neben anderen früheren Nazigrößen am Grabe sprach und dergestalt aus dem Begräbnis eine Nazikundgebung machten, ist nur zu natürlich. Wenn auch hier — im Gegensatz zu Metnitz — eine offizielle Beteiligung des Landes fehlte, so hatte doch die Stadtgemeinde Klagenfurt durch Einsatz von Sonderautobussen gesorgt, dass sich keiner der Gestrigen durch zu langes Warten eine Erkältung zuzog, zumal man heute als Europäer Strassenschuhe und lange Hosen trägt und nicht mehr — wie in Grossdeutschland — Stiefel und Reithosen.

«Volkswille», 1. 1. 1959

Pravzaprav o tem „problem“ ne bi bilo treba izgubljati besed. Trik je tako očiten, da ga otrok spregleda. Toda beseda „vindišar“, je bila prav ta čas spet predmet žolčne razprave v dunajskem parlamentu. In navsezadnje je parlament predstavništvo avstrijskega ljudstva: če so nekateri poslanci, pa čeprav skrajno reakcionarni, uporabljali „vindišarje“ za argument v svoji nacionalistični kampanji proti Slovincem, potem pač marsikdo te zvijače ne ni spregledal. Ali pa so jo in jim prav pride ...

Danes se uradna Avstrija več ne poslužuje tega bedastega in lažnivega izraza, kadar je govora o slovenski manjšini na Koroškem. Ničesar pa ne stori, da bi tudi na dvojezičnem ozemlju prenehali uporabljati „vindišarsko“ zvijačo. „Vindišarstvo“ pomeni namreč danes za mnoge Slovence nekako zatočišče pred očitkom neavstrijsstva in veleizdajstva. Nacionalistične organizacije, ki so na Koroškem zelo močne, so v dolgoletni agitaciji povzročile nekako identifikacijo slovenstva in protiaustrijsstva. Zavednim Slovincem te organizacije odkrito groze, da „bo prišel čas maščevanja“ in da jih bodo „kaj kmalu pregnali preko meje“, medtem ko „vindišarji“ uživajo vse mogoče ugodnosti in časti. Tako je „vindišarstvo“ danes politična, ne narodnostna označba ...

Ta sloj je danes zgolj germanizatorska vprega, dobrodošel izgovor za vse tiste, ki zagovarjajo nemški značaj Koroške. Ta amfibijska zagovada je obenem ena izmed najbolj vidnih posledic neprestanega nacionalnega pritiska in žalostna karakteristika pogojev, v katerih živi danes slovenska manjšina na Koroškem. Ti pogoji omogočajo ustalitev naravne in enakopravne dvojezičnosti v deželi.

Kako natanko tako si nemški nacionalisti dejansko razlagajo to vlogo „vindišarjev“, je dokazal sam njihov duhovni oče Wutte, ko je v svojih publikacijah po nicistični zasedbi Avstrije in Gorenjske „ugotavljal“, da je mej „vindišarskega naroda“ na Karavanke, ki je ta „narod“ vse dotlej neprenehno in naravno ločila od slovenskega naroda — padla in da Karavanke odtlej ljudstva, ki naj se „vrne“ v okolje nemškega naroda, nič več ne ločijo, marveč — družijo ... Hitlerjevem „vindišarji“ res niso bili več potrebni, poridili so se na novo zdaj, ko si morajo avstrijski nacionalisti vsaj na videz nadeti krinko — formalne in zlagane demokracije.

»Ljudska pravica«, 21. 12. 1958

Ob sprejemu družbenih planov v Jugoslaviji: Smernice, izdelane na osnovi dosedanjih uspehov

Tako zvezna ljudska skupščina kakor tudi republiške skupščine so po temeljiti razpravi sprejele družbene p'ane za leto 1959, ki bodo usmerjali jugoslovansko gospodarstvo v tekočem letu. Značilnost teh proračunov je nedvomno v tem, da predvideva štednjo na vseh področjih, kar pomeni, da hoče Jugoslavija izgradnjo socializma zmagovati zlasti z lastnimi silami. Kljub štednji pa vsebuje načrt nove velike naloge tako na področju razvoja materialno-proizvodnih sil, kakor tudi na torišču zboljšanja življenjske ravni državljanov.

Državni proračun predvideva gospodarske investicije v vrednosti blizu 600 milijard dinarjev, kar je za okoli 6% več kot lani. Osebna potrošnja se bo po načrtu dvignila za 6%, realne plače delavcev pa za 5%. Hkrati je predvidena hitrejša izgradnja stanovanj, šol, zdravstvenih ustanov in drugih investicij družbene ravnini, kar pa bo zahtevalo bistveno povečanje materialne proizvodnje, namreč za 11%, povečanje izvoza pa za 13%. V tekočem letu bo država posvetila veliko pažnjo tudi razvoju kmetijstva in so v ta namen predvidena izdatna sredstva.

Podobne so tudi postavke proračuna LR Slovenije, kjer se bo narodni dohodek povečal na 313 milijard dinarjev ali za 8,6% v primerjavi z lanskim letom. Tudi v Sloveniji bo kmetijstvo deležno posebne skrbi in je za leto 1959 predvidena za 9,4% večja proizvodnja. Osebna potrošnja se bo povišala za 7%, dohodki delavcev in uslužbencev pa za 6%. Ker se bo povečala tudi industrijska proizvodnja, bo za 11% več blaga za široko potrošnjo.

Proračun Sovjetske zveze za leto 1959

Sovjetsko gospodarstvo v zadnjih letih dosega vedno večje uspehe in nova napredovanja. O tem je v zadnjem času precej pisal tudi zapadni tisk, in to v zvezi z sovjetskim proračunom za tekoče leto. Ta proračun, v višini 700 milijard rubljev, predvideva največje investicije za industrijo in gospodarski razvoj v državi. Za oborožitev je predvidenih 96 milijard rubljev. Odstotek proračuna namenjen za oborožitev je v primerjavi z drugimi državami nizek. To je bilo opaziti tudi že vsa zadnja leta. Po letošnjem proračunu je predvidenih 27 milijard rubljev za znanstvene namene, in sicer za proučevanja vsemirja s sputniki. Največji del, in sicer 484 milijard rubljev, pa je predvidenih za gospodarstvo in industrijo. V letošnjem letu imajo v načrtu odpustitev 200.000 državnih uradnikov. Na njihovo mesto bodo postavili najmodernejšo elektronske

Načrti za tekoče leto so bili sestavljeni na podlagi dosedanjih uspehov jugoslovanskega gospodarstva, ki so bili v zadnjih letih kljub številnim težavam brez dvoma veliki. Pri tem niti ni treba delati primerov s predvojnimi stanjem, marveč zadostuje že razvoj od leta 1954, ko Jugoslavija ni le prebolela posledic gospodarske vojne, marveč si je postavila tudi trdne temelje novega gospodarstva. In kaj nam pove razvoj zadnjih 4 let? Če označimo n. pr. industrijsko proizvodnjo leta 1954 s številko 100, potem je znašala lanske letošnja proizvodnja že 163. To velja za vso industrijo, dočim je znašalo povečanje posameznih panog celo 300%.

Poglejmo nekatere panoge: Proizvodnja električne energije je leta 1954 znašala 3,5 milijarde kWh, lani pa še 7 milijard in 200 milijonov kWh. Nafta je Jugoslavija proizvedla leta 1954 okoli 216.000 ton, dočim je proizvodnja leta 1958 preokorčila 500.000 ton. Leta 1954 so dajali jugoslovanski plavži 600.000 ton jekla, v teku štirih let pa je narasla proizvodnja nad 1.100.000 ton. Bistven je bil tudi porast proizvodnje barvaste metalurgije. O dvigu življenjske ravni še najbolj govori povečanje trgovine na drobno, ki se je od 467 milijard dinarjev v letu 1954 dvignila nekaj nad 800 milijard v lanskem letu.

To je le nekaj podrobnih števil, ki pa dovolj jasno kažejo, da gre izgradnja socializma v sosedni Jugoslaviji z velikimi koraki naprej. Ravno ta napredek pa je tudi najboljši dokaz, da je pot, ki jo je pri tem ubrala, za njene razmere najbolj pravilna.

Stroje. Število zaposlenih se bo letos dvignilo za 1.300.000 ljudi. Letos namerava Sovjetska zveza elektrificirati 2000 km železniške proge.

Rekord reške luke

Preteklo leto je tranzitni promet skozi reško luko prvič v zgodovini presegal milijon ton. In sicer so imeli razen domačega tovora najpomembnejšo vlogo tvorili zunanjetrgovinske menjave Českoslovaške in Avstrije. V primerjavi z letom 1957 je narasel tranzit teh dežel za dobrih 50%. Narasel je zlasti dotok avstrijskega blaga.

Madžarska je sodelovala lani v prometu reške luke z znatno manjšim odstotkom kot predlanskim. Iz Madžarske namreč niso več prihajali izredni tovori, na primer premoga, ki ga je ta dežela predlanskim uvažala iz ZDA.

GOSPODARSKI DROBIŽ

25.000 vagonov masla leži v evropskih skladiščih, ker ga ni mogoče prodati. Doslej je sama Anglija porabila velike količine zlasti avstrijskega masla. Sedaj se je Anglija usmerila kot kupec predvsem v državne Britanske skupnosti. Avstrija je še izvažala velike količine masla v Italijo in Romunijo. Italija je prav v zadnjem času odpovedala, ker je zaradi padca cen ukinila uvoz masla. Romunija pa bi rada plačala uvoženo maslo šele v devetih mesecih. Avstrija ni pristala na to in tako je bil ukinjen izvoz tudi v Romunijo.

Svetovne zaloge kmetijskih pridelkov so konec lanskega leta narasle za 3%, prejšnji dve leti je prirastek znašal 8%. Ob koncu gospodarskega leta 1957/58 so ostale zaloge kmetijskih pridelkov približno enake kakor prejšnje leto, čeprav so v nekaterih državah zmanjšali obdelane površine. Na vprašanje, kako se bo razvila trgovina s kmetijskimi pridelki v bodoče, odgovarja mednarodna organizacija za prehrano in kmetijstvo FAO sledeče: kako bo z bombažem in kakovom, ni mogoče napovedati; glede pšenice, mesa, kave, sladkorja in mlečnih izdelkov pravi poročilo, da bodo cene še vedno nizke. Ugodnejše bodo razmere za jajca in volno.

Dohodki iz tujskega prometa bodo po ocenah strokovnjakov do konca letošnjega leta znašali okoli 4,3 milijarde šilingov. Koncem septembra so dohodki deviz znašali že 3.800.000.000 šilingov. S tem letošnjim uspehom je Avstrija ponovno prekosila Švico in je za Francijo in Italijo tretja dežela v Evropi, ki jo množično obiskujejo tujci.

Avstrijska narodna banka je 23. oktobra objavila poročilo, ki govori o tem, da je kritje šilinga v zlatu in devizah v tem času znašalo 111 odstotkov. In sicer je 14,57 milijarde šilingov v oktobru. Ta denar pa krije 16,17 milijarde šilingov v zlatu in devizah. Pred enim letom je znašalo kritje šilinga 97,9 odstotkov. Takrat je bilo v prometu 13,53 milijarde šilingov in 13,25 milijarde šilingov v zlatu in devizah.

Največ pšenice v zahodnih deželah Evrope pridelala Italija. Po najnovejših statističnih poročilih znaša letošnja žetev pšenice v zahodni Evropi 35,17 milijona ton. Lani je celotna produkcija znašala 36,71 milijona ton. Na prvem mestu je Italija, ki je letos sama pridelala 9,5 milijona ton. Italiji sledi Francija, ki je pridelala 6,4 milijona ton pšenice.

PO ŠIRNEM SVETU

London. — Londonski list »Daily Express« je pisal, da se je britanska vlada odločila, da bodo v Veliki Britaniji splošne parlamentarne volitve letos maja, po vsej verjetnosti 14. maja.

New Delhi. — Po obisku predsednika Gane Nkrumaha v New Delhiju so izdali uradno sporočilo o razgovorih z indijskim premierom Nehrujem. V sporočilu je rečeno, da sta oba državnik še posebej proučevala položaj v Afriki in sta izrazila zadovoljstvo zaradi pobujanja afriških narodov in njihove želje, da bi bili svobodni in neodvisni. Uradno poročilo daje velik poudarek tudi gospodarskemu napredku v svetu.

Moskva. — Ameriško zunanje ministrstvo je sporočilo, da so ZDA ponovno protestirale v Moskvi, ker je nek sovjetski lovec napadel ameriški bombnik tipa »G-47« nad Baltikom. Nota trdi, da je bil bombnik napaden, ko je bil več kot 80 km od sovjetske meje in poudarja, da bodo ameriški piloti dobili ukaz, naj se v primeru napadalnega vedenja sovjetskih letal primerno branijo.

Washington. — Predsednik ZDA Eisenhower je razglasil Aljasko za 49. državo ZDA in sporočil, da bo odsej ameriška zastava imela 49 zvezdic. Eisenhower je podpisal razglas o priložnosti v Beli hiši. Novo zastavo bodo začeli uporabljati na dan neodvisnosti 4. julija. Za prvega guvernerja Aljasko je bil imenovan član demokratske stranke William Egan.

Beograd. — Predsednik prezidija Vrhovnega sovjeta ZSSR Klimentij Vorošilov in predsednik ministrskega sveta ZSSR Nikita Hruščev sta poslala predsedniku FLRJ Josipu Brozu Titu naslednjo brzojavko: »Ob nastopajočem novem letu Vam pošiljava čestitke in želje za srečo in zdravje, jugoslovanskim bratskim narodom pa želiva uspehe in napredek v mirnem ustvarjalnem delu. Izražava upanje, da se bodo sovjetsko-jugoslovanski odnosi razvijali v duhu prijateljstva in sodelovanja v korist miru in socializma.« Podobno brzojavko je poslal tudi maršal Tito sovjetskim državljanom.

London. — Angleška vlada je razveljavila na Malti ustavo, ki vključuje otok v Združeno kraljestvo. Odredila je, da bo z britanskim guvernerjem na otoku začasno sodeloval poseben svet, ki ga bodo predstavljali zastopniki domačega prebivalstva. Načrt zakona o novem položaju otoka, ki so ga pripravili zaradi prekinitve pogajanj med britanskim ministrom za kolonije Lennoxom Boyd in zastopniki političnih strank na Malti, bodo predložili parlamentu 20. januarja. Medtem je vlada določila 29 milijonov šterlingov, ki jih bodo porabili v prihodnjih petih letih za gospodarski dvig otoka.

Nikozija. — Lansko leto je bilo za otok Ciper najhujše leto, odkar so novembra leta 1955 uvedli obsedno stanje. Po poročilih agencije Reuter je bilo lani na otoku ubitih 313 ljudi, 992 pa jih je bilo ranjenih. Od proglasitve obsednega stanja jih je bilo skupno ubitih 663, ranjenih pa 2100 ljudi.

Havana. — Uporniki na Kubi so pod vodstvom Fidel Castra dosegli velikanske uspehe in prisilili bivšega predsednika Batista do odstopa. Začasno je Batista predal oblast vojaški junti, kateri pa so dnevi šteti. Na jugu Kube je namreč prisegel novi predsednik vlade Urtia, ki je sestavil tudi novo vlado, v kateri je Fidel Castro predsednikov delegat za oborožene sile. Novo kubansko vlado so priznale že številne države. Castro je zanikal, da bi njegovo uporniško gibanje imelo zveze s komunisti in da tudi ne goji nobenih sovražnosti do ZDA.

Ankara. — Na zborovanju v Zonguliatu, turškem rudarskem središču blizu Črnega morja, so rudarji zahtevali, naj jim priznajo pravico do stavke, ki jim jo je med zadnjo volilno kampanjo obetala demokratska stranka. Zaradi te njihove zahteve jih je ravnateljstvo rudnika zatožilo oblastem, da so komunisti. Rudarji so poslali protest ministru za delo.

Lep dar za ljubitelje naše pesmi

Pavle Kernjak: Koroški napevi, 1. zvezek

»Na Slovenskem Koroškem živi ljudstvo, ki ljubi pesem in ki zna peti. Zato ni čudno, da so koroški Slovenci v svoji obrambi proti nasilni germanizaciji, ki se je začela v dobi kapitalistične vladavine v preteklem stoletju, posegli po svoji pesmi. V najbolj črnih dneh sužnosti jih je pesem družila, jih oživljala in spodbujala, jim vlivala poguma, jim dajala vero in upanje, da bo tudi njihovih suženjskih dni kdaj konec. Koroškim Slovencem ni bila pesem več sama sebi namen, ampak je v tej borbi zadobila velik političen pomen: pesem je postala važen del vse njihove prosvetne dejavnosti, pesem je postala njihovo orožje.«

Besede, ki jih je napisal največji slovenski koroški pisatelj Prežihov Voranc v uvodu k »Zborniku koroških pesmi« (zbornik je uredil Luka Kramolc, izšel pa je leta 1948), v polni meri veljajo tudi še danes; izpovedali smo jih vedno znova na vseh številnih pevskih prireditvah, ki so se zlasti zadnje mesece vrstile po številnih krajih južne Koroške. Povedali smo, da nam je naša pesem še vedno največji zaklad, da tudi v tej pesmi izpovedujemo našo nezlomljivo življenjsko voljo ter trdno vero v zmago resnice in pravice. Tako je naša slovenska koroška pesem bila in je dragoceno spričevalo, da tukaj živimo Slovenci, ki s polnim upravičenjem zahtevamo in pričakujemo, da nam bodo končno priznane vse pravice, da bomo lahko živeli kot enakopravni med enakopravnimi na naši domači zemlji v lepi skupni domovini.

Narod, ki rad prepeva, pa ima tudi mnogo svojih pesmi, katere izroča iz roda v rod kot dragoceno narodno blago. Gotovo ne pretirano, če trdimo, da razpolagamo v tem oziru koroški Slovenci s posebnim

Mnogo koroških slovenskih narodnih pesmi je bilo objavljenih v zgoraj omenjenem »Zborniku koroških pesmi«, številne pa so ostale neobjavljene oziroma so bile prirejene in harmonizirane šele pozneje. Na tem področju zlasti deluje osrednji pevovodja SPZ Pavle Kernjak, ki je lep del tega narodnega blaga otel pozabi. Že v »Zborniku« je bilo objavljenih več njegovih priredb, zdaj pa je nadaljnje narodne in ponarodele pesmi pripravil za novo zbirko, ki bo pod naslovom »Koroški napevi« izšla v treh zvezkih.

V prvem zvezku te »zbirke ljudskih pesmi in pesmi v ljudskem duhu«, ki ga je izdal Prosvetni servis v Ljubljani, je objavljenih 12 napevov v priredbi Kernjaka, pesmi, ki so deloma že splošno znane in jih pogosto prepevajo tudi naši zbori, poleg tega pa tudi druge, katere le redkokdaj slišimo v ožjem domačem krogu, ker jih šir-

ši javnosti doslej še nihče ni interpretiral. Ravno zaradi tega pa je izdaja nove zbirke še toliko večjega pomena, saj bo tudi manj znanim pesmim utrla pot med ljudstvo ne samo pri nas na Koroškem, marveč tudi drugod, kjer prebivajo in prepevajo Slovenci.

Prvi zvezek »Koroških napevov« vsebuje naslednje pesmi: Rož, Podjuna, Zila (besedi dr. J. Mikula) — pesem, ki je poleg stare Njav čez izaro postala že druga slovenska koroška himna; Dva žlahtna bisera imam, Tam kjer teče bistra Zila, Jes s'm an burn pavr, Z nobenim purgarjem, Prožimi pa rožce ne cvetoi, Kdor hoče vedet, Urca štiri je odbila, Kadar dižeji snieh gre, O ti preburna ženska stvar, Gorjanska serenada ter Avbe kaku dž hre.

Pesmi so deloma prirejene za moški, deloma pa za mešani zbor. Zbirko lahko kupite v knjigarni »Naša knjiga«, kjer stane samo 10 šilingov.

Mednarodno geofizikalno leto podaljšan za eno leto

Skupni napor znanstvenikov so rodili velikanske uspehe

Znanstveniki iz 74 držav sveta so v I. mednarodnem geofizikalnem letu, ki je trajalo od 1. julija 1957 pa do konca leta 1958 ob skupnem sodelovanju na znanstvenem področju dosegli velikanske uspehe, ki so za nadaljnji razvoj človeštva neprecenljive vrednosti. Ob koncu tega prvega leta so objavili tudi nekaj najznačilnejših uspehov skupnih naporov.

Nacionalni odbor za geofizikalno leto je v svojem poročilu izrazil mnenje, da bodo umetni sateliti, ki so jih poslali v vesolje prav v okviru tega leta, pripomo-

vanju Antarktike, ki je vsa pokrita z večnim ledom, in ugotovili, da je sestavljena iz otokov in gorskih grebenov. Proučevali so morja in odkrili nove tokove. Na dnu jugovzhodnega Pacifika so n. pr. ugotovili veličanska ležišča mangana, železa, kobalta in bakra. Veliko pozornost so znanstveniki ob skupnih naporih posvečali tudi kozmičnemu sevanju, proučevanju sončnih žarkov ipd. Zaplule so prve podmornice na atomski pogon.

V splošnem se je v poldrugem letu trajajočem geofizikalnem letu nabralo v znanstvenih institutih, laboratorijih in drugih znanstvenih ustanovah tako mnogo materiala, da ga bo mogoče dokončno izkoristiti in raztolmačiti šele v par letih. Uspehi mednarodnega sodelovanja pa so bili tako veliki in tako dragoceni, da so znanstveniki sklenili, da sodelovanje podaljšajo še za eno leto. Na osnovi tega bo geofizikalno leto neprenehoma trajalo dve leti in pol. Tako znanstveno sodelovanje more človeštvu samo koristiti, ker se znanstveniki trudijo odkriti za človeštvo koristne stvari.

Vsekakor ne bi bilo pametno zaključiti mednarodno znanstveno sodelovanje v času, ko so znanstveniki sveta z velikimi uspehi prodrl v doslej še tajna ali pa le domnevna področja. Doba medplanetarnih poletov je skoraj neposredno pred nami, saj so bile prve ovire že premagane. Na vseh znanstvenih področjih pa bodo šele začeli izkoriščati dosežane izsledke. Vse to vsekakor govori za nadaljevanje sodelovanja v splošno korist človeštva sveta.

110-letnica Zgodovinskega društva za Koroško

Na občnem zboru Zgodovinskega društva za Koroško tik pred koncem zadnjega leta je tajnik dvorni svetnik dr. Gotbert Moro poudaril, da se ta ustanova oziroma že na bogato tradicijo 110-letnega obstoja. Iz poročila za leto 1957 je razvidno, da je društvo izdalo spet celo vrsto publikacij ter je na tem področju sodelovalo s 149 ustanovami in znanstvenimi društvi po vsem svetu.

Ker je prejšnji predsednik društva dr. Gölles lani umrl, je bil na njegovo mesto izvoljen prof. dr. Braumüller.

Priznanja glasbenikom

Zveza glasbenih umetnikov Jugoslavije je pred nedavnim podelila svoje nagrade za leto 1958. Med tremi nagrajenci je tudi slovenski violinist Igor Ozim, ki je lani gostoval tudi na Dunaju.

Hkrati so bile podobne nagrade podeljene tudi v posameznih republikah. Društvo glasbenih umetnikov Slovenije je nagrade dodelilo pianistu Marijanu Lipovšku, sopranistki Vilmi Bukovčevi in dirigentu Cirilu Cvetku.

Tovrstne nagrade prejmejo vsako leto umetniki glasbe, ki so v zadnjem času dosegli največje uspehe.

Visoka šola za vesirske inženirje

Tehnična visoka šola v Massachusettsu je pričela z izvajanjem novega programa za usposabljanje inženirjev za gradnjo vesirskih vozil. Dekan univerze C. Richard Sonderberg je sporočil, da je bil oddelek za letalstvo in letalsko tehniko preurejen v oddelke za aeronautiko in astronautiko. Sonderberg je v zvezi s tem dejal, da bo letalo še dolgo časa ostalo v veljavi, tako da ima aeronautika še vedno osnovni pomen. Dejal je: »Nebo ali točneje, zrak ni več meja.« Neki drugi profesor to šole je dejal, da mora biti medplanetarno potovanje sicer šele raziskano in omogočeno, vendar pa je treba že sedaj gledati na to, da se usposobi može, ki ne bodo v stanju zgraditi samo danes običajna letala, marveč bodo sposobni konstruirati tudi medplanetarne ladje, ki so vsekakor stvar bodočnosti. Da se bo medplanetarno letalstvo v bližnji bodočnosti res uresničilo, je dokaz že v zadnjem uspelem poskusu sovjetskih strokovnjakov izstreliti raketo na Luno. Raketa je poletela sicer mimo Lune in postala nov planet, vendar pa je dala znanstvenikom podatke neprecenljive vrednosti.

Kdor še nima knjižnega daru SPZ

ga lahko še dobi v knjigarni »Naša knjiga«

Celotna zbirka, ki obsega poleg Koledarja slovenske Koroške za leto 1959 še knjige: Josip Ribič — Sin, Ba'zac — El Verdugo, Tone Seliškar — Velika galapredstava, Anton Polenc — Živalski svet (Srečanja z živalmi step in puščav), stane samo 25 šilingov. Proti doplačilu 5 šilingov pa lahko dobite še kmečko povest iz 18. stoletja Veliki punt, ki jo je spisal Alojzij Remec in je izšla kot 104 zvezek Slovenskih večernic.

Oskrbite si knjige takoj, ker zaloga ni več velika!

bogastvom; to bogastvo pa ni srčna zadeva samo nam samim, marveč je slovenska koroška narodna pesem priljubljena povsod, kjer živijo Slovenci in kjer se poje slovenska pesem. Zgovoren dokaz za to so vsa številna gostovanja naših pevskih zborov, ki so našo prelepo pesem poneli že v neštete kraje širom slovenske zemlje.

gli k temeljitejšemu poznavanju Zemlje in celotnega sončnega sestava. Podatke, ki so jih znanstveniki dobili z njihovo pomočjo, pa bodo mogli še le po več letih temeljito razvozlati in razumeti ter izkoristiti. Vsekakor pa je to po mnenju odbora eden izmed glavnih sadov geofizikalnega leta. Posebno pozornost so v okviru geofizikalnega leta posvetili tudi razisk-

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Vendar tudi te zaščitne določbe praktično zelo malo koristijo, ako opomnimo na zgoraj dokazano dejstvo, da zakonov in zakonskih določb, ki konkretno zadevajo ladinsko manjšino, skoraj sploh ni. Zelo težaven pa bi bil po našem spoznanju bil poizkus dokaza, kateri zakoni in zakonske določbe brez direktne omembe ladinske manjšine vendarle izpodjedajo tla »narodnostne svojstvenosti, kulturnega in gospodarskega razmaha ladinske jezikovne skupine«. Takšen dokaz je v sistemu veljave formalne enakopravnosti in demokracije kratkoma nemogoče, čeprav baš brezobzirno uveljavljanje tega sistema in osnovna miselnost sosednih večinskih narodov de facto resno ogrožata nadaljnji obstoj ladinskega ljudstva.

Najboljše potrdilo za to našo ugotovitev, nudi že člen 14 istega zakona, ki določa za glasovnice sicer italijansko in nemško besedilo, ne predvideva pa ladinskega! Tako izgleda resnica o »popolnem upoštevanju ladinskih narodnostnih interesov v pokrajini Bozen«, o kateri toliko govori nemška propaganda.¹⁵⁶⁾

¹⁵⁶⁾ Pripomba: Primerjaj „Merkblatt über Südtirol“ n. n. m. str. 10!

Današnji položaj Ladincev izvira nekaako iz dveh komponent: Prva je dejstvo, da se kljub prenehanju državne oblasti avstrijskih Nemcev nad njimi še vedno niso otrsli kulturnega in socialnega vpliva svojih nemških sosedov. Predolga stoletja je trajalo duhovno, kulturno, politično in socialno gospodstvo Nemcev, da bi ga Ladinci mogli pozabiti v komaj štiri desetih letih. To se ne dogodi niti pri narodnostnih skupinah z več ali manj naravnim socialnim sestavom kakor smo zgoraj ponovno ugotavljali na primer Italijanov Trentina po osvoboditvi izpod Avstrije leta 1918. Ladinci pa so vsled stoletnega zapostavljanja in brezpravnosti narod s skrajno okrnjenim socialnim sestavom tako da nikakor ni pričakovati, da bi v tako kratki dobi mogli nadoknaditi iz lastnih vrst sile, potrebne za samostojni in neodvisni razvoj. K temu ne smemo pozabiti, da so zaradi že opisanega gospodarskega in socialnega položaja južnotirolski Nemci tudi kot nacionalna manjšina v Italiji za ladinskega kmeta in delavca še nadalje predstavljali »gospoda«, da je nemško škofijstvo v Brixenu še do danes duhovni gospodar nad ladinskimi dolinami. Še več: V letih nacističnega zma-

goslavja in propagande so Ladinci morda bolj nasedali občutkom vsemogočnosti nemštva kot kdaj prej. Dirigirani masovni izleti in letovanja Nemcev ter poplava po Italijanih zgrajenih novih cest z nemškimi avtomobili jim je še bolj narekovala »potrebo po nemščini« kot je to zmogla oddaljena nemška propaganda v Stari Avstriji. V isto smer so kazale vabljive možnosti zaposlitve, ki jih je s spretno propagando ponujala nacistična Nemčija... To vse so bili vzroki, da so Ladinci še nadalje bolehalo na posledici dolgoletnega zapostavljanja in brezpravnosti — narodni nezavednosti in odpadništvu in da je še do danes med njimi močan pojav »nemškutarstvo«.

Vendar pomeni prva svetovna vojna tudi med Ladinci prelom. Nebrzdani nemški šovinizem, ki je v vojnem navdušenju razgalil brezobzirne cilje v slučaju nemške zmage, je zbudil tudi med ladinskim ljudstvom odpor. O tem pričajo številne aretacije zaradi »veleizdaje« ali »sodelovanja s sovražnikom« v obmejnih dolinah. Prvič je odločala tudi smer porekla in jezikovne sorodnosti, čeprav je nemška propaganda do zadnjega skušala prikazovati »neločljivo povezanost vseh Tirolcev«,¹⁵⁷⁾ ki jo je bila prej v vprašanju enakopravnosti Ladincev in Italijanov vedno pozabila.

Priključitev k Italiji Ladincem sicer ni prinesla bistvenega izboljšanja njihovega

položaja niti resničnega upoštevanja njihove nacionalne samobitnosti, čeprav so bili spočetka za to najboljši upi in izgledi. Saj so pri ljudskem štetju 1. decembra 1921 prvič v zgodovini sploh priznali in šteli samostojno ladinsko narodnost, ki je nemška Avstrija prej nikdar ni bila priznala. Žal pa je kmalu sledeči prevzem oblasti po skrajno šovinističnih fašistih preprečil vsak nadaljnji koristen razvoj v tej smeri. Za fašiste so bili Ladinci samo dokaz prvih uspehov odtujevanja prvotno pravtako romanskega ljudstva (kar v veliki meri drži), kakor so v južnotirolskih Nemcih skušali odkrivati samo že popolnoma jezikovno odtujene nekdanje Romane (kar drži samo izjemoma). Fašistična Italija je po svojih načelih priznavala v notranjosti državnih meja po narodnosti samo Italijane, čeprav »jezikovno ali rodno tuje«.¹⁵⁸⁾

(Nadaljevanje sledi)

¹⁵⁷⁾ Pripomba: Poseben „Manifest“ ladinskih občin na naslov nemških Tirolcev oktobra 1918 naj bi bil potrdilo te neločljive povezanosti Ladincev s tirolskimi Nemci. Pri tem se zamolči, da so bile občine v rokah popolnoma Nemcem uslužnih ljudi tudi še v tej dobi.

¹⁵⁸⁾ Pripomba: Ital. „allogeni“, to je „tujerodni“!

Spoznajmo svoje kraje in ljudi

Za prosvetaše in druge organizacijske delavce je važno in koristno, da poznajo in raziskavajo sestav najrazličnejšega stanja razmer v vasi in občini. Poznanje vsestranske strukture kraja olajšuje delo in je tudi pogoj za prave prijeme pri naši skupni dejavnosti.

V kratkem sestavku navajamo le nekatere napotila, kaj naj si vsak naš sodelavec osvoji v svojem kraju. Predvsem je važen pregled o gospodarskih, socialnih in kulturnih razmerah v kraju, toda tudi o življenjskih navadah in običajih prebivalstva. Važna je ugotovitev o zemljiški strukturi kmetijskih obratov, prometnih pogojih ter vplivih raznih činiteľjev od zunaj. Koristno je poznanje splošne izobrazbe prebivalstva in njegovo zanimanje za umstvene vrednote ter nadalje tudi poznanje značajev in pokolenja posameznikov.

V raziskavanje spada tudi statistika prebivalstva, število in razporeditev po starostnih stopnjah od najmlajših do najstarejših letnikov. Nadalje je zanimiva tudi ugotovitev prebivalstva po poklicih: kmetje ter lega in obseg njihovih gospodarstev, nadalje kmečki delavci, drugi delavci, uradniki in nameščenci, trgovci, obrtniki, industrialci, stanje zaposlenosti in brezposelnosti itd.

Zelo pomembno področje raziskavanja je ugotovitev prebivalstva po mišljenju in prepričanju ter poznanje činiteljev, ki vplivajo na miselno nastrojenje posameznega človeka. V to področje spadajo razne organizacije, posamezne vplivne osebe, družabno življenje, kapitalna premoč, predvsem pa tisk, publikacija, ki odločilno vpliva na razvoj miselnosti. Tudi tukaj velja pregovor: Povej mi, iz katerega lista črpaš svoje nazore in lahko ti povem, kaj si. Tisk je še vedno velesila, ki oblikuje, vzgaja in v veliki meri vodi človeka.

Raziskavanje razmer v krajih je obsežno področje, ki pa je samo po sebi zanimivo in poučno ter za uspešno usmerjanje naše dejavnosti koristno. K temu vprašanju, ki smo ga danes na kratko načrtali, se bomo še povrnili.

Iz dogajanj v Selah — Kotu

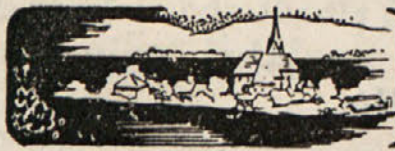
Ob začetku novega leta se radi spominjamo dogodkov, ki smo jih doživeli v minulem letu. V dobi tehnizacije se tudi v našem »Kotu« malo več dogaja kot nekdanj prej. Lahko trdimo, da smo napredovali v marsičem.

Prvič so vozili traktorji les iz Žerjavovega grabna. Malijev Alba, ki je posebno podjaten in napreden, je spraval svoje bukve, se pravi svoj bukov les, kar po zraku v dolino. Napravil in izpeljal je namreč žičnico. Žihrov Hanzl se vozi s svojim »žipom« do doma. S tem prevažata tudi svoje delavce. Njemu ne igra oddaljenost nobene vloge. K temu si je nabavil še traktor. Lahko trdimo, da je v preteklem letu posebno napredoval. K doseženim uspehom mu želimo še mnogo uspehov za naprej.

Čez leto so v naših gozdovih tulile tudi motorne žage. Mnogo jih že imamo. Kmetje so jih najbolj veseli, ker povsod primanjkuje delovnih moči. Zadovoljni pa so tudi drvarji, ker si z motorno žago lahko nekoliko več pridelajo.

Preteklo leto si je Franci Dovjak, p. d. Drajer, s svojo pridnostjo postavil novo hišo. Žena in sinova so mu pridni pomagači. Pri Mihcu so pogoreli hlev spet postavili in manjka na posestvu samo še gospodinja. Morebiti pa bo prišla še letos? Precej predrugačilo se je tudi naše središče, to je gostilna Male. Poznamo krepkega in podjetnega gostilničarja. Hirsovemu Jozu so gotovo besede: bom duobo nevesto, eno ljubo in zvesto, potem bom veseli, k nem več sam, ki jih je rad večkrat prepeval, šle k srcu ter je izvajal posledice. Za svojo življenjsko družico si je vzel Pepco. Takoj po poroki sta se lotila dela. Prenovila sta vse gostinske prostore in trgovino. Na žalost se je moral naš priljubljeni Hanza preveč zadrževati v bolnišnici. Želimo mu skorajšnje popolno okrevanje, Jozu in Pepci pa veliko veselja in sreče na skupni življenjski poti ter mnogo poslovnih uspehov.

V preteklem letu so pri nas in tudi drugod marsikaj popravili. Tu in tam so pokrili na novo strehe in napeljali vodovode, prenovili stanovanjske sobe, popravili hleve in drugo. Na tem področju so bili zelo napredni posebno pri Gašperju, pa tudi pri

Po naši zemlji

Srečanje slovenskih akademikov in dijakov v Celovcu

Božične počitnice so slovenski akademiki in dijaki izkoristili tudi za to, da se na skupnem srečanju pogovorijo o tekoči problematiki ter se medsebojno spoznajo. Precej se jih je zbralo in v živahni diskusiji so obravnavali vprašanja, ki zadevajo koroške Slovence in izvajanje člena 7 Državne pogodbe. Pri svojih izvajanjih so bili stvarni in so dokazali, da kritično spremljajo dogodke okrog reševanja slovenskega manjšinskega vprašanja. Velike vrednosti je to, da bodoči slovenski inteligenti čutijo tesno povezanost s svojim narodom in njegovo usodo.

Akademiki, ki študirajo na Dunaju, so dijake, ki bodo kmalu nastopili študij na

univerzi, seznanili s študijem, jim dali nekaj praktičnih napotkov ter izrazili vso pripravljenost, da bodo nudili pomoč pri njihovem vpisu na fakulteto in iskanju stanovanja na Dunaju. Ves sestanek dijakov in akademikov je potekal zelo živahno in pogovorili so se o številnih vprašanjih, ki jih bo treba v bodočnosti izvajati in urediti.

Za zaključek sestanka so iz skupnih sredstev pripravili majhno zakusko, se okrepčali in nazadnje zapeli nekaj lepih slovenskih narodnih ter dijaških in študentovskih pesmi. Nasmejani so se razšli in si ob tem želeli mnogo sreče v novem letu 1959.

Slovenska prosvetna zveza prireja

v nedeljo, dne 11. januarja 1959

koncert „Slovenskega okteta“

ob 3. uri popoldne pri Pušniku v Ločah,
ob 7. uri zvečer pri Schützu v Škofičah;

koncert „Veselih planšarjev“

ob 3. uri popoldne pri Plajerju v Kotmari vasi.
ob 7. uri zvečer pri Tišlarju v Št. Janžu v Rožu.

Ne zamudite priložnosti velikega kulturnega užitka in vesele zabave.

Vsi prisrčno vabljeni!

Libuče

Tragične smrti je preminula v okoličici dobro poznana Fana Messner, zasebnica in rentnica v bajti ob cesti med Libučami in Hrustovo gostilno. Pokojna je živela skromno proletarsko življenje. Po smrti svojega moža Pavla je dobivala majhno rento, v zadnjih poletjih pa je tudi pasla živino libuških kmetov na občinskem pašniku. Bila je dobra in ustrezljiva žen-

ska. Rada se je pomudila tudi v družbi drugih, saj je bila doma v bajti tako sama. Tudi na Silvestrov večer je šla z doma in se ni več vrnila. V temi je zašla v libuški potok in utonila, kjer so jo drugi dan otroci našli mrtvo. Pogreba preteklo nedeljo se je udeležilo častno število ljudi in so s tem pokazali veliko pietet pred veličastvom smrti. Mnogi so dejali, zakaj ne bi šli tudi na pogreb reve, ko na pogrebe premožnih in drugih veljakov vse hiti.

Omenimo še, da je bila pokojna vse življenje zvesta svojemu narodu. Sodelovala je tudi na tekmi žanjic na Blatu, kjer je dosegla tudi nagrado. V prejšnjih letih, dokler tega ni prevzela občina, je oskrbovala tudi partizanski grob na libuškem pokopališču.

Vovbre

Zalostna nesreča je pred nedavnim dohitela štiriletno deklico Renato Napetschnig v Vovbrah. Otrok je neopaženo zlezal na stog zloženega jamskega lesa. Primerilo se je, da se je zrušilo dvoje debel ter se zakotalilo na nesrečno deklico. Renata se ni mogla več sprostiti in rešiti. Eno deblo ji je obležalo na vratu ter jo tako pritislilo, da ni mogla več dihati ter se je zadušila. Svojci so na svoje veliko prepaščenje in žalost našli malo dekletce mrtvo.

Bilčovs

Ljudsko gibanje v minulem letu. — Spet je zatoniло eno leto v minulost. Ko delamo račune o uspehih in spodrseljajih, kar nam je preteklo leto prineslo, pač ugotavljamo, da je bilo za nekatere plodonosno, za druge pa povezano bolj s težavami. Ob vstopu v novo leto naj nas vse navdaja zavest, da so uspehi podarjeni le onim, ki pogumno in pametno mojstrijo življenjske naloge. Zato smo vstopili s povzdignjeno glavo in polni najboljših upov v dogajanja novega leta v leto 1959.

Navajamo na kratko statistiko o ljudskem gibanju v našem kraju. Rodilo se je 32 otrok, med temi 17 deklic in 15 fantov, torej je tudi lani zagledalo luč sveta več moških kakor žensk. Za vedno je zatisnilo oči 9 oseb, med temi 8 žensk in 1 moški. Številke kažejo, da znaša presežek na prebivalstvu 23 oseb, kar pomeni, da trditve tistih, ki tako radi trdijo, da koroški Slovenci izumiramo, ne držijo in naj se prepričajo na našem primeru o življenjski sili, ki je še v našem ljudstvu. Drugo pa je, čemur se z vso pravico zastavljamo, da nam na Koroškem od-

tujujejo in raznarodujejo mladino, ker naravno bi nas moralo biti vsako leto več, ne pa vedno manj.

Porok smo imeli 12, med temi 9 v območju domače fare, 3 pa izven domačega okoliša. Vsem, ki so si v minulem letu ustvarili svoja lastna družinska ognjišča, želimo, da bi bili v novem letu in tudi v nadaljnji bodočnosti zadovoljni in srečni! Hkrati izrekamo vsem koroškimi Slovincem naknadno iskrena novoletna voščila, da bi nam bilo leto 1959 naklonjeno in prineslo ono pravično enakopravno sočutje med vsemi sodeželani, kar želimo vsi iz srca.

Celovec

Tiskovni urad celovškega mestnega magistrata poroča, da so meseca novembra prijavili pri mestnem zdravstvenem uradu naslednja nalezljiva obolenja: 4 primere škrlatinke, 1 oslovski kašelj, 4 obolenj na jetiki in 1 primer meningitis seroze. Poleg tega so prijavili dva primera pasjih vgrizov.

Za pustni čas je celovski magistrat postavil plesni odbor za posebno plesno prireditev, ki bo 23. januarja v vseh prostorih Doma glasbe. Odbor že marljivo dela na pripravah in sicer pod vodstvom mestnega svetnika Novaka. Čisti dobiček je namenjen dobrotelnim namenom. Doslej je znano, da so pridobili za godbo šest plesnih kapel ter je predvidenih še več drugih presenečenj.

Št. Jakob v Rožu

Zimski čas je in mnogo lažje najdemo uro ali dve, da se posvetimo branju. Že vedno so bili zimski meseci najbolj pripravljene za to vrsto prosvete in čim je zapadel sneg, je zaživelo v društvenih knjižnicah. Danes sicer mnogi mislijo, da človek atomskega veka nima več časa in veselja do knjige, vendar to nikakor ni res. Tudi v današnjem času, ko so nam postali radio, kino in televizija že več ali

SLOVENSKI PLES

Zaradi številnih vprašanj sporočamo, da letos rezervacija miz odpade.

manj domači, se človek še vedno rad za teče v miren kot ob topli peči ter vzame v roko časopis ali knjigo.

Naše Slovensko prosvetno društvo »Rož« je že tekom lanskega poletja uredilo društveno knjižnico, ki je zdaj založena z bogatim izborom slovenske literature. Maloštevili knjigam, ki so preživele dobo nacističnih »kulturososevc«, se je pridružilo bogato darilo Slovenske prosvetne zveze, končno pa je društvo nakupilo knjige še z denarjem, ki ga je prejelo iz občinske blagajne; skupno razpolaga knjižnica zdaj z več sto različnimi knjigami, med katerimi bo vsakdo našel nekaj lepega in zanimivega.

Knjižnica SPD »Rož« je trenutno nameščena v posebnem prostoru Kmečke zadruge, kjer je tudi poskrbljeno, da si ljubitelji branja lahko vsak dan izposodijo knjige. Zato bomo zimski čas čim bolj izkoristili ter v knjigah iskali plemenitega razvedrila in koristnega znanja.

Ko se že oglašamo iz našega kraja, naj kratko zabeležimo še to, da smo za Novega leta dan položili k zadnjemu počitku Ano Janežič iz Leš, ki je po težki bolezni v starosti 76 let za vedno zatisnila oči. Njeno življenje je v glavnem potekalo na Janežičevem domu, kateremu je ostala zvesta do zadnjega dne, kakor je ohranila vse življenje neomajno zvestobo tudi slovenskemu ljudstvu na Koroškem. Nenavadno številna udeležba ob njenem pogrebu je pričala, kako je bila rajna priljubljena v vsej bližnji in daljnji okolici. Naj v miru počiva v domači zemlji!

KOLENDAR

Petek, 9. januar: Julijan
Sobota, 10. januar: Pavel
Nedelja, 11. januar: Higin
Ponedeljek, 12. januar: Alfred
Torek, 13. januar: Veronika
Sreda, 14. januar: Hilarij
Četrtek, 15. januar: Pavel

IVAN CANKAR:

DATELJNI

R. M. DE ANGELIS:

Prebrisana opica

Dobil sem svetel groš, čisto nov groš. Do tiste ure še nikoli nisem imel groša v roki. Groš je bil bogastvo, daleč onkraj ciljev in sanj. Da se sanjati o zlatih gradovih, o grošu ne. Prva misel v presilnem zavzetju je bila: »Teci k materi! Mati sama se bo razjokala ob tolikem čudesu.»

Stopil sem na sončno cesto. G'oboko pod klanec so se vrstile stojnice. Bile so bahavo obložene z vsemi sladkostmi tega sveta. Bele p'atnne strehe so veselo plahutale v toplem vetru. Kaj vse je bilo tam! Človek, poželi si, vzemi! Pomaranče, rumene in sočne, piškoti, bonboni vseh vrst, beli, rumeni, rdeči — kam bi pogleda ta uboga roka? V veliki škati so bili dateljni, svetili so se rosnji, vabili so, temnobakreni, zapeljivi, pregrešni. Kakšni so pač dateljni v ustih?

»Saj imaš groš! Saj je tvoj ta groš, ki ga tiščiš v pesti!«

Sklonil sem se kakor pod udarcem. Plašno sem se ozrl, ali nikogar ni bilo, ki bi bil izpregovoril tiste hudodelske besede. Šel sem dalje po klancu nizdol. Srce mi je bilo težko in žalostno kakor nikoli in sonce samo ni več sijalo.

Pod klancem sem se sunkoma zaobrnil. Tam je stalo drobno dekletce v kratkem pisanem krilu. Gledalo je modro predse, z obema tenkima rokama je držalo datelj, en sam datelj: meso je bilo rumeno in sočno kakor med, kazalo se je dolgo, belo, navzdolž precepljeno jedro.

»Dajte mi dateljnov!« sem ukazal pred stojnico in sem trepetal v omotici.

»Za koliko?« je vprašala debela ženska in posegla v škatlo z mesnato potno roko.

»Za groš — za čisto nov groš!«

Ko sem tako govoril, se mi je zdelo, da je govoril za mojim hrbtom nekdo drug s tujim in grdim glasom.

Dateljni so bili mastni, koj so se prijeli potne dlani. Pokusil sem prvega: sočno, cukreno meso se je prijelo tudi ustnem in zob. Izp'junil sem se: gladko lupino, cukreno meso in precepljeno jedro. Nato sem stekel po klancu in tiščal v pesti vso tisto nagnusno, mastno kepo. Zalučil sem jo v potok in si umil roke. Zatem sem legel v travo in želel, da bi umrl.

Mati jé koruzni močnik, od dne do dne, od tedna do tedna. Morda že več ne ve, da je bel kruh kje na svetu. In jaz jem dateljne! Za groš dateljnov, teh rumenih, cukrenih! Na srcu mi je ležal kamen. Težak je bil in strašen in še solze je bilo sram, da bi mi bile segle v oči.

Domov sem prišel že pozno po kosilu. Mati mi je prinesla ješprenja, ki sem ga

rađ jedel. A komaj sem pokusil, sem že položil leseno žlico na mizo, mrzel pot me je curkoma obilil po vsem životu.

»Kaj ti je?« je vzkliknila mati vsa plaha: Nisem si je upal pog'edati, ker sem vedel, da bi bil takoj umrl, če bi bil videl tiste oči, ki so tako zvesto izpraševale, da se je človek izpovedal do kraja, ko sam ni vedel kako. Ali nagnila se je k meni, vzdignila mi je obraz z obema rokama.

»Mati, joj, mati!«

Udaril sem s čelom ob mizo in nisem vedel ničesar več. Ko sem se zdrnil, je bil materin obraz resen in bolan.

»Povej!« je ukazala.

In izpovedal sem se: »Dali so mi groš, čisto nov, svetel groš. Pa vam ga nisem prinesel, še povedati vam nisem mislil, zapravil sem ga po hudobnem, dateljnov sem si kupil. Nič ne bodite jezni, saj bom umrl!«

Takrat me je mati prijela narahlo za obe roki. »Ti moj fant!« je rekla. Nato je na glas zajokala, sam ne vem zakaj.

MANKO GOLAR:

Zgodba o županovi bradavici

IZ POMURJA

Bivši župan je imel na nosu imenitno bradavico, ki je ni premagala niti Balažičeva Zefa, pa čeprav je imela najlepšo bajto v vasi. Pa je očetu županu le začela presedati ta reč, kajti je zvedel, da je župan iz Veržeja brez nje.

»Paj,« je dejal oča, »rajši bi izgubil pet grošev penez, kot pa gledal bradavico na svojem nosu. Dva forinta dam tistemu, ki mi jo odpravi, bogme!« Štef, županov sosed, mu je svetoval to in ono, Srešova Gela mu je rekla ono in to, toda bradavica je čepela na nosu in se ni niti malo zmenila za županove želje, kajti bila je trmasta kot sosedova koza, ki si ni dala ničesar dopovedati. Čepela je in čepela in veselo gledala v svet in na županov rdeči nos.

»Paj,« je zopet dejal župan, »zdaj pa mi je tega zadosti, bogme! Samega Bahirovega Tuneka bom poklical iz Lotmerka. Ta zmore vse, saj požre še živo kobilico, ne da bi trenil z očmi.«

In res je prišel Bahirov Tunek iz Lotmerka. Od vseh strani si je ogledal županovo bradavico in nos.

Potem pa je dejal: »Hm, bi že povedal,

če bo kaj penez! Bradavica ni gumb, ki bi izgnila, kot bi komu pozelelo srce.«

Župan se je popraskal, pa dejal: »Slatinščak žganice ne bi bilo dovolj za tvojo modrost?« Pri tem pa je pozabil na oba obljudljena forinta, o katerih je znal prej toliko povedati. No, forinti so pač penezi in so več vredni kot groši! Tunek pa je molčal, kajti ni bil zadovoljen s kupčijo, ki mu jo je ponujal župan. Zato je zopet rekel župan: »Hm, tudi penezi ne rasejo za plotom, da bi jih kar takole stresal iz rokava za tvojo pamet. Hm, slatinščak! Ali veš, koliko je vreden?«

Zdaj pa je priletelo iz Tuneka, kajti bal se je že, da ne bo kupčije: »Slatinščak žganice in še klobaso boste dali, včasih me prime lakota, da mi je še kolač kruha premalo. Če boste odlašali, vam lahko zraste bradavica, da jo boste lahko vtikali v žep. Spoznam se na take reči.«

Zdaj je župana zaskrbelo: »Da lahko še zraste? Tudi če ti dam samo pol klobase?«

»Celo sem rekel, ali pa grem,« je odvrnil in se delal, kot da misli iti.

Zdaj pa bakovski župan ni mogel več

Na košatem drevesu je sedela opica. Premišljala je, kaj bi počela, da ji ne bi bilo dolgčas. Pa je zagledala zelenca. Previdno se je splazila navzdol in ga zgrabila. Nekaj časa se je z njim igrala, potem pa se je tega naveličala in ker ni vedela, kaj naj z zelencom počne, ga je pogoltnila.

V blatu pod drevesom pa je ležal krokodil in jo opazoval. Ker mu je sonce sijalo v oči, ni natančno videl, kaj se je zgodilo. Vendar je upal, da bo opici spodrsnilo in da bo štrbunknila z drevesa v njegovo lačno žrelo. Toda kmalu je spoznal, da iz te moke ne bo kruha. Začel je premišljevat, kako bi opico ukanil.

»Kako le moreš biti tako kruta, opica?« je rekel. »Umorila in požrla si mojega najmlajšega sinčka. Kako naj se, revež potolažim? Vsaj solze mi pridi obrisati!«

Opica pa je predobro poznala krvoločnega krokodila in se ni pustila zvabiti v past. Malo je pomislila in mu takole odgovorila:

»Če je bil zelenec tvoj sinček, ti bom dala namesto njega svojega sina.« In z dolgim črnim prstom je pokazala na mladega Arabca, ki se je sprehajal ob reki.

»Opica, motiš se! To je vendar človeški sin,« je ugovarjal krokodil.

»Mar sem se res tako zmotila?« je hudomušno dejala opica. »Le bolje poglej, boter, pa boš videl, da sva si podobna. Toda če bo navsezadnje le obveljala tvoja, potem bo pa tudi res, da si nista zmeraj v sorodu dva, ki sta si podobna...«

Krokodil opici ni znal odgovoriti. Odplazil se je proti reki, z dolgim nosom in s praznim trebuhom.

barantati in je zato hitro zinil: »Naj bol Slatinščak žganice in klobaso. Zdaj pa kar z modrostjo na dan. Ne morem več čakati.«

Tunek se je počasi odkašljaj, se popraskal po nosu in dejal: »Paj, oča župan. Bradavico si lepo odrežite ali izpulite iz nosa, zavijte jo v papir in porinite v žep, ki ima luknjo. Pa jo boste izgubili, kaj! Zdaj pa le sem s slatinščakom in klobaso, ali pa vzamem besedo nazaj. Ni mi do šale! Bogme!« Oča župan je kar strmel v Tunekovo modrost, kajti njemu, županu, ne bi prišla nikdar na um.

»Paj, ti si pa modrijan. Škoda, da te nimamo v Bakovcih,« je odvrnil še župan in porinil v Tunekov cekar slatinščak žganice in klobaso.

breg. Pobral sem debelo, rjavkasto tepko. Ko sem ugriznil vanjo, se mi je pocedilo na vsaki strani od ust.

»Takah ni pri nas,« sem rekel Amonu in najinemu spremljevalcu, drobnemu človečku, ki se je tako hitro gnal v hrib, da sva ga z Amonom komaj dohajala.

»Napolnita si žepe, tam prek letos ni sadja.«

Ne samo žepe, tudi torbo sem si napolnil. Takih tepk še nisem jedel. Sploh je bilo tisti dan vse, kar sem videl in slišal, izredno. Odkar sva se z Amonom opoldne prepeljala čez deročo Dravo in v povešeni bajti ob gozdu poiskala tegale človečka, sem na poti, ki smo jo opravili do te pozne popoldanske ure, videl toliko lepih krajev kot še nikoli prej. Naiprej smo hodili skozi ozko, samotno dolino, se čez kako uro povzpeli strmo navkreber in se kmalu spet spustili v globel, pa smo spet povzpeli na vrh in hodili nekaj streljajev kot po zimi, potem spet dol. Hodili smo skozi gozdove, prek pašnikov in mimo njiv. Na robu smrekovih gozdov se na brezah in bukvah v soncu prelivalo rumene, rjave in rdeče barve, da nisi mogel odtrgati pogleda od njih. Ob poti je gorel ogenjček in pastirček si je pekel ob njem kostonje ali koruzo. Od vsepovsod se je razlegalo potje in vriskanje. Ko smo prišli v bližino kmetij, je zadisalo po zrelih jabolkih, po tropinah in moštu. Kako lepa je naša dežela! Kako

blaga je šele govorica! Nisem vsega razumel, kar so govorili, saj nisem še nikoli hodil tod, toda prijazno mi je pelo na uho in mi gredo srce. Ves čas sem se jezil na človečka, ki je hitel, ne da bi se ozrl na levo in desno, govoril pa o vsem drugem, samo o tem ne, kar smo videli. Če sem obstal za trenutek in potopil pogled v jesenske barve, je takoj zameketal: »Ne utegnemo, ne utegnemo!« In drveli smo dalje. Videl sem, da se je tudi Amon oziral naokoli, vendar je — kot jaz — poslušno sledil človečku. Seveda, najin namen ni, da si ogledava obmejne kraje. Toda tamle zgoraj pod tepko se bomo menda le ustavili, se pogovorili z ljudmi in šele v temi krenili dalje.

Spet sem se ustel. Komaj smo prišli na vrh in pozdravili ženske, ki so pobirale hruške, že je zakrehal najin spremljevalec: »Ne utegnemo, ne utegnemo!«

Kako je šele dišalo, ko smo prišli bliže hrama! Slišalo se je pokanje iz stiskalnice, celo curljanje hruškovca v kad.

»Kam, možje, kam?« nas je ustavil gospodar, ki je malo prej stopil iz stiskalnice. Nihče ni odgovoril, ni bilo potrebno, odgovor nam je lahko prebral iz oči, iz hoje. »Vidim, vidim,« je nadaljeval dobrotljivo, »za delom greste. Niste prvi in ne zadnji. Če doma človek ne najde zaslужka, mora pogledati drugam. No, vstopite in popijte kozarec tepkovca!«

Ne da bi čakala, kaj bo dejal spremljevalec, sva z Amonom vstopila.

»Letos je obrodilo kakor že leta in leta ne. Nimamo dovolj posode, kupcev pa tudi ni. Če bo šlo tako dalje, bomo vsi prišli za vami.«

»Je tam prek res bolje?« sem vprašal.

»Zaenkrat se še dobi delo, seveda, samo težko delo. Kako dolgo se bo dobilo, pa nihče ne ve.«

Kakor rad bi bil obsedel v prostorni stiskalnici, poslušal, kako curlja mošt v kad, kako poka med preslicami, in se počasi nalival s to slastno pijačo!

Amonu je prav isto rojilo po glavi, kajti na lepem se je obrnil k meni in povedal tole pesmico:

Pij, bratec, pij!
Tu je še beseda, je pesem domača,
na drugi strani
pa bo molk.
Molk, molk, molk!

»Molka ne bo,« sem se zasmel, »naši so tudi tam in lahko se bova pomenila z njimi.«

»Ti že,« je dejal Amon resno, »jaz pa ne bom govoril, jaz bom molčal!«

Njegovih besed nisem vzel resno, si-cer pa nas je človeček že podil dalje.

»Še dobro uro, do mraka moramo biti na mestu!«

Kmalu smo se spet spustili navzdol v

Kje ste, Lamuťovi?

14 Anton Ingolič

Zgrabil me je orožnik in odpeljal v pisarno. Tam so mi dali obe knjižici in tistih nekaj desetakov, ki sva jih z očetom zaslužila pred stavko. Ko sem bil spet na cesti, ni bilo pred separacijo nikogar, tudi drugod ne. Kolo na stolpu se je vrtele, iz dimnika je začel buhati črn dim, iz separacije pa se je slišalo ropotanje strojev. Bilo je, kot da stroji delajo sami in jim ne strežejo človeške roke.

Dvignil sem pogled iznad revirjev. Tam gori nad Podmenikovimi gozdovi se je v septembrskem soncu svetila Plevnikova koruza, še više se je skozi drevje pobilskovala naša koča. Tja gor naj se torej vrnem? Kaj hočem tam zgoraj?

Otepali so tepke. Nekdo je stal v vrhu in stresal mogočno drevo, dva sta z dolgimi preklami mlatila po vejah. Tepke so padale na gosto kakor toča v najhujši nevihti. Tiste, ki so padle daleč od drevesa, so se zakotalile po rebri navzdol. Nekaj se jih je prikotalilo prav do nas, ki smo stopili iz gozda in se zagnali v

ZA GOSPODINJO IN DOM

Manj jesti - dalje živeti

Na nedavnem kongresu v Bad Neuenahr pri Frankfurtu so znanstveniki in strokovnjaki za prehrano ugotovili med drugim naslednje:

Predvsem so poudarili, da preobilica hrane pospešuje arteriosklerozo. Če je sklerotičen bolnik debeluhast, mu zdravnik in strokovnjaki priporočajo, naj omeji uživanje maščob. Prav tako priporočajo, naj uživa več vitaminov, posebno vitaminov A, E in B-6.

Prof. Cremer, ki je predstoinik edine stolice za nauk o prehrani v Zahodni Nemčiji, je poudaril, da znanost še ne more jasno povedati, koliko maščob je treba uživati. Poudaril je, da je napačno splošno mnenje, da se živalske in rastlinske maščobe med seboj razlikujejo. Po njegovem mnenju ni važno, ali človek je stva-

ri pripravljene na živalski masti ali na olju, marveč je pri maščobah poglavitni odstotek nenasičenih mastnih kislin, teh pa je ravno toliko v rastlinskih kot v živalskih maščobah.

Na tiskovni konferenci so udeleženci omenjenega kongresa povedali, da najnoveše statistike kažejo, da je v Zahodni Nemčiji 35 % smrtnih primerov posledica arterioskleroze in bolezni, ki so z njo v zvezi, medtem ko v tej deželi samo dva odstotka ljudi umre za tuberkulozo.

V ZDA to razmerje še bolj kaže na nevarnost arterioskleroze. Tam odpade 48 odstotkov vseh smrti na posledice sklero-

ze, na Danskem pa 40 odstotkov. Skleroza terja svoje žrtve predvsem v mestih. Ta bolezen pa se poslabša predvsem zaradi maščobne hrane.

Zanimivo je, da so med vo'no ugotovili, da se je spričo slabše prehrane znižal odstotek smrti zaradi skleroze. Nasprotno pa se je o zadnjih letih, ko so se ljudje začeli spet »bolje« hraniti, to se pravi uživati več maščob, smrtnost zaradi skleroze vnovič povečala.

Iz tega bo laik lahko sam povzel koristen sklep, da je bolje jesti manj, predvsem manj mastnih jedi, kot streči teku in si tako kopati predčasni grob.

Kako delamo krvavice

Krvavice ali mulce, kakor jih nekateri imenujemo, izdelujemo na več načinov. Eden med njimi je tale:

Za pol kg riža vzemite pol kg glavine, četrt kg pljuč, 15 dkg masti, za noževico konico popra, žličko majerona, nekaj zrn kriandra, žličko soli, četrt litra juhe in kolikor je potrebno krvi ter čreva.

Riž preberite, obrišite in skuhajte v nekoliko večji količini vode (približno 1,5 l). Ko bo na pol kuhan, ga odcedite, polijte z mrzlo vodo in razgrnite po deski, da se shladi. Glavino kuhajte z jušno zelenjavo vred. Ko je kuhano oberite od kosti in zmeljite. Posebej kuhajte pljuča in jih prav tako zmeljite ter vse skupaj denite v primerno veliko posodo, dodajte dišave in sol, prilijte vročo juho, vse skupaj dobro premešajte, nato prilivajte in primešajte še krvi. S to zmesjo napolnite pripravljena čreva. Narejene krvavice kuhajte v vreli vodi toliko časa, da ob vbođu z iglo priteče čista juha. Kuhane oplaknite z nekoliko mlačno vodo in postavite na hladno. Ko so se nekoliko ohladile, jih obrnite, da se bodo ohladile še na drugi strani. Sicer se črevo zmehta in pri pečenju rado počí.

Drug način priprave krvavic ali mulc: Najprej skuhamo pljuča, posebej pa

meso s čebulo, petršiljem, majeronom, cimetom, jabolki in pomarančo. Ko je vse to kuhano, odcedimo vodo, ostalo pa dobro sesekljamo. V krvi zmešamo rozine in pinjole ter nekaj v mleku namočenega kruha. Vse to dobro premešamo, da je zmes srednje gosta. Če je zmes preredka, primešamo malo moke. Na 6 do 7 kg zmesi primešamo še 1 kg s'adkorja. S tem nadevom napolnjena čreva kuhamo tako, da voda počasi vre, ker bi sicer krvavice lahko počile.

Ponekod dajejo v krvavice kuhano ali prepečeno kri, namesto riža pa ješprenj.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

O prehladih, ki jih pospešujejo zaprti prostori

Jeseni in pozimi je prehlad zelo pogost pojav. Povzročajo ga posebne vrste virus, obolijo pa običajno le gornji deli dihalnih organov: nosna votlina, žrelnica, pa tudi sinusi in bronhiji. Prehlad je akutna in nalezljiva bolezen, ki jo v zimskem času občutimo zelo pogosto, ker je sluznica zaradi mraza in vlage znatno manj odporna. Zato hli in zaprti prostori pa še zmanjšujejo odpornost in pospešujejo okuženje.

Če je prehlad težji, nam nabrekne sluznica, ki ovira redno dihanje, oči postanejo rdeče, mehko nebo se vname in tako nastanejo bolečine v grlu in pod grudnico, kar je združeno zopet s hripavostjo. Če to slabo počutje spremlja še glavobol, bolečine v mišicah, zvišana telesna vročina in splošno slabo počutje, potem to ni več samo prehlad, ampak gripa. Druga komplikacija prehlada je vnetje srednjega ušesa, kar nam naznanijo zboldjaji v ušesih. Vnetje obnosnih votlin, ki jih imenujemo tudi sinuse. Nevarna komplikacija pri prehladu je pljučnica, pri kateri čutimo bolečino v prsih in imamo zelo visoko vročino.

Zlikajmo vsak dan nekaj

Likanje je zelo naporno delo, zato se ga nikar ne lotevajte, potem ko ste opravili vse drugo in se od utrujenosti komaj držite na nogah. Pri nas se gospodinje le težko navadijo na to, da bi likale sede, ker menijo, da tako ni mogoče opraviti te reči zares skrbno in uspešno.

Pri likanju je ve'ikega pomena, da je miza oziroma plošča primerno visoka. Za srednjo postavo naj meri v višino 78 do 90 cm, če likate sede pa naj bo mizica visoka 65 do 75 cm. Na deski se lika mnogo bolje kot na m'zi. Deska je zares izdatka, vendar ste potem preskrbljeni za desetletja. Do'ga naj bo do poldrugi meter, široka pa največ 60 cm. Stolček, na katerem sedite, naj bo tako visok, da se držite pri likanju povsem naravno in da znaša razdalja med nogami in ploščo 15 do 20 cm. Seveda mora imeti stolček naslanjalo.

Moderni likalniki imajo regulatorje za posamezne tkanine, zato ni nevarnosti, da bi to ali ono reč prežgali. Če le mogoče, si porazdelite likanje na nekaj dni, ne skušajte vsega opraviti na isti dan, prav tako ne likajte istega dne samih težkih reči, kot so na primer moške srajce in ženske bluze. Najprej zlikajte nekaj »težjih« kosov perila, nato pa vzemite lažje.

Gospodinja, ki si želi prihraniti delo, zloži pod pregrinjalom, na katerem lika, nekaj riuh, ki jih potem hitreje zlika še na robovih. Perilo se bolje lika, če ga nekaj ur pred likanjem dobro navlaži. Suhe platnene tkanine ne morete nikoli dobro zgladiti, če še tako pritiskate z likalnikom.

Kdaj kupujemo čevlje?

Kupujemo čevlje v tisti letni dobi, v kateri jih bomo nosili. Kdor ob razprodajah s hladnimi nočami kupuje poletne čevlje, ga bodo v prihodnjem poletju prav gotovo tiščali, ko bo noča vroča in napeta. Lahko pa bomo pozimi nosili čevlje, ki smo jih kupili v topli pomladi.

Opazujte vaše noge. Nekateri ljudje imajo zjutraj, drugi pa zvečer najbolj občutljive in nabrekle noge. Zatorej je najbolje, če čevlje kupujemo opoldne.

Pomerite čevlje s pravimi nogavicami: torej večerne čevlje s najtanjšimi, športne čevlje pa z debelimi nogavicami, pri čemer računajte s tem, da je včasih treba obuti dva para nogavic, kot na primer pri drsanju ali smučanju.

Preden stopimo v trgovino, dobro premislimo, kakšne čevlje želimo kupiti, da prodajalec z nami ne bo imel preveč nepotrebnega dela. Ne pustimo si natveziti čevljev v visokimi petami, če rabimo športne čevlje z gumijastimi podplati.

Važna je zunanost čevlja. Še bolj važno pa je, kako se v njem počutimo. Pogled v ogledalo naj nas nikar ne zapelje, da bi kupili čevlje, ki nas tiščijo.

Doma sušeno meso

Če kupimo več parov klebas, opazimo, da se začno čez nekaj dni kvariti. Temu je lahko vzrok dejstvo, da je shramba premalo zračna, možno pa je tudi, da so klobase premalo posušene. Zato bo najbolj primerno, da klobase, če jih hočemo hraniti dalj časa, posušimo še enkrat v štedilnikovem dimu.

Prostor za sušenje si pripravimo na goršču, to je prostor, kjer kurimo. Dobro ga očistimo in umijemo rešetke. Na te rešetke položimo klobase (slanino ali meso, kar pač želimo pcsušiti), prostor pa,

kamor pada pepel, napolnimo z žaganjem. Vratca morajo biti zaprta, tudi zaviraje nad kotlom naj bo le malo odprt. Žaganje bo tako počasno tlelo in povzročalo dim, ki bo sušil klobase ali sveže nasoljeno meso. Za sveže meso moramo to sušenje ponoviti. Ker je za klobase boljše, da vise, vzamemo tanko močno palico, jo namestimo tik pod ploščo štedilnika in nanjo namestimo klobase.

Tako prekajene klobase bomo zdaj lahko mirno spravili v shrambo. Ne bodo se nam kvarile.

gozd, nekaj časa smo se še pogovarjali, potem pa utihnili, ker je spremljevalec dejal, da je bolje, če molčimo. Bilo mi je prav. Jezik mi je bil težak, v glavi so mi rojile najrazličnejše misli in pred očmi so se mi menjale najpestrejšje slike.

Najbrž si mati misli, da sem ostal čez noč spodaj pri Amonu, kakor že nekajkrat, zjutraj pa šel v Podlogu kam na delo, če ne prej, zvečer se bom vrnil. Jutri bo izvedela resnico. Morda še ne jutri. Štefka mora vsak dan na pošto, a kolikokrat ne gre, ker se zaklepeče s sošolkami in pozabi na materino naročilo. Če bo šla, bo mati dobila pismo jutri ob tem času. Najprej bo razočarana, da pismo ni od očeta, potem, potem...

Ni druge poti! Kaj naj počnem doma? Vse je opravljeno, domači in najeti ogori so pospravljeni, sadje obrano, drva nasekana, samo lista bo še treba nagrabiti. To bosta opravili s Štefko. Tudi pri kmetih ni več toliko dela. Ali naj posedam doma, kot sem lansko zimo? Takšne zime ne več, kot je bila lanska!

Očeta so izpustili šele poldrugi mesec po končani stavki.

»Nas, ki bi lahko kaj napravili,« je rekel, še preden je sedel za mizo, »so imeli zaprte, vi, ki ste ostali zunaj, pa ste bili strahopetci.«

Seveda me je zanimalo, ali je oče imel

res kaj opraviti s tistim peklenskim strojem.

»Kakšen peklenski stroj le!« se je oče zarežal. »Bila je bomba, stara italijanska bomba.«

»In ste jo vi...?«

»Vrag vedi, kdo jo je!« je rekel oče tako, da nisem vedel, ali jo je ali je ni. »Zakaj je ni vržel v šaht ali pogнал ravnatelj skozi okno? Sedem ali osem nas je bilo zaprtih zaradi tistega prdeca!«

»Česa si pa druge dolžili?«

»Če si uradnika ali žandarja pogledal po strani, si bil sumljiv! Ampak zakaj so šli v jama! In če so že šli, bi morali zdaj, ko nas je samo v Podlogu še vedno trinosemdeset brez dela, spet stopiti v stavko. V vseh treh revirjih je odpuščeno več sto rudarjev, a nihče se niti ne zgane! Pa mi naj še kdo govori o delavski organizaciji! Požvižgam se nanjo!«

Z očetom sploh ni bilo mogoče mirno razpravljati. Najbolj se je seveda vsajal na mater, čeprav je bila krotka in dobra z njim, posebno od tedaj, ko se je Molanka, ki je tudi niso sprejeli na delo, sredi zime odselila k sestri na Štajersko. Na Martico sem seveda tu in tam še vedno mislil, a ko mi je bilo težko, sem šel k Amonu. Če kje, sem pri njem prišel na druge misli.

Na Strmcu je zima zmeraj ostra in sa-

motna, vendar tako ostre, tako puste in samotne še ni bilo. Oče je poizkušal najti delo, ne samo zase, tudi zame, a spodaj v rudniku našu niso marali. Tudi v Razdrtem in v Hrastju je vpraševal zaman; jemali so kmečke ljudi, nas, ki smo bili zaznamovani, niso vzeli. Nekateri so šli celo na Hrvaško, a tudi tam jih niso vzeli. Vsi rudniki so vedeli za nas. V gozdovih tudi ni bilo vsak dan dela, sicer pa oče ni maral h kmetom na delo. »Rudar sem in ne drvar,« se je pridružil in rajši robantil doma, kakor da bi vzel sekuro v roke, jaz pa sem prijel za vsako delo, samo da sem ga dobil.

»Šel bom prek meje,« je začel oče sredi zime.

»Kam boš šel?« se je ustrašila mati.

»Marko, v nedeljo bova pisala stricu Lenartu v Avstrijo!«

»Samo na tuje ne,« je zaprosila mati, »počakaj Luka, pozabili bodo, še kak mesec in te bodo vzeli. Tudi tebe, Marko!«

Oče se je zagrizel v svojo misel. Ne samo oče. Spodaj v Podlogu, v Razdrtem in v Hrastju so sploh govorili samo o tem, da si bo treba poiskati delo onstran meje. Od česa pa naj žive vse tiste rudarske družine, ki niso imele drugega kot očetove roke, tem rokam pa niso marali dati dela? Tisti, ki so drvarili po hribih, so se vračali drug za drugim, ker je bilo delo opravljeno. Ta in oni se je bil udinjati na kaki žagi, a voda je zamrznila in dela je

bilo konec, nekaj jih je šlo za hlapce na kmetije, večina pa jih je ždela doma, preklinjala rudnik, stavko in državo, živela pa od tega, kar je žena naprosila pri sorodnikih. Sprva so — kakor midva z očetom — na tihem še upali, da jih bo Družba vzela nazaj, ko so bile vse prošnje zaman, pa so spoznali, da je vsako čakanje brezoludno. Začeli so delati velike načrte: treba bo oditi v zgornještajerske rudnike, poizvedeti, kako je v Westfaliji, se zanimati za belgijske, holandske in francoske rudnike, ta in oni je mislil tudi na Ameriko. Kdor je imel v teh krajih kakkega sorodnika ali znanca, mu je pisal in potem željno pričakoval odgovora.

Stric Lenart je odgovoril prej, kot smo pričakovali.

»Luka, kar pridi, tudi Marko naj pride! Našlo se bo delo za oba, če ne v rudniku, pa v železarni,« naju je povabil.

Oče je vložil prošnjo za potno dovoljenje, menil pa naročil, da sem pisal stricu Mohorju v Ameriko, naj nam pošlje nekaj dolarjev. Iz pisma, ki smo ga dobili pet ali šest tednov po dedkovi smrti, smo namreč posneli, da stric Mohor sicer nima svoje hiše, ima pa že nekaj časa pekarno v najemu in mu ne gre slabo.

»Za očeta nam ni dal ničesar, pa naj zdaj da!«

(Se nadaljuje)

Stanislav Dygat:

BIROKRATI

Sedeli smo v kavarni in se pogovarjali s katerim je vozil Aleš Kumer. V diru je o birokratih, o njih in o podobnih nadlogah, ki dandanašnji tarejo državljane tu in tam. Dejali smo, da se pogosto zgodi, da birokrati zapeljejo človeka na pot nemoralnih dejanj, v kraljestvo nečednih in neprimernih dogodivščin.

Pri mizi je sedel tudi gospod, ki ni bil več mlad. Njegov obraz je bil razpotegnjen in ves žalosten. Sedel je mirno in z žličko enakomerno mešal čaj. Gledal je skozi okno. Vprašanje, o katerem smo razpravljali, ga, kot je kazalo, ni zanimalo... Toda iznenada se je obrnil k nam in nam dejal:

— Oprostite mi, prosim, mladi gospodje, če sem nekoliko vsiljiv, toda ne bi se mogel strinjati z vašimi mnenji o birokratih. Prepričan sem prav o nasprotnem in to bi vam rad tudi dokazal.

Ni čakal na našo privolitev, obrnil se je k nam in pričel govoriti:

— Nekoč, še pred vojno, sem živel v Varšavi. Bil sem tako imenovani privatnik; dobro znana krznarska trgovina je bila moja last. Nekega dne je prišla v trgovino lepa in mlada ženska ter me poklicala v stran. Zaupno mi je razložila, da bi imela rada krznen plašč, da pa njen mož za to ni posebno navdušen predvsem zaradi visoke cene. Potem je nekaj časa gledala v tla in prekladala rokavice iz roke v roko... in nadaljevala je: Moj ljubimec pa je prereven, da bi mi kaj takega lahko sam kupil. Menila je torej, da je najbolje in čisto človeško, če sta pri kupčiji oba udeležena in prizadeta. Njen ljubimec bi takoj plačal polovico vsote, mož pa bi prišel jutri in trgovec — jaz — naj bi mu povedal polovično ceno. Stari bo tako plačal svoj del...

Ker sem katolik, sem začel malo premišljovati o vsem. Zelo spoštujem zakrament svetega zakona in zdelo se mi je, da bom nezvesto ženo kratko malo spodil in ozmerjal. Po kratkem premisleku sem uvidel, da to ni najbolj pametno in sem jo hotel le opozoriti, da je za takega dejanja ljubi bog predvidel stroge kanki. Se sem malce premišljeval in gledje,

H. K. BRESLAUER:

Bilo mu je preveč

»Torej priznate, da ste pobili svojega prijatelja Underneedla na tla?« vpraša sodnik in Will Phnouders, obtožen lahke telesne poškodbe, skomigne z rameni in odgovori:

»Tega ne tajim, gospod sodnik.«

»Kaj vas je pa napotilo k temu, da ste tako zdelali svojega najboljšega prijatelja?«

»Gospod sodnik, če bi vi imeli občutljive noge in če bi se vrnil domov, pa bi našli svojega prijatelja v takšnem položaju, kakor sem našel jaz Joeja v svojem stanovanju, bi storili isto in...«

»Obtoženec,« poseže sodnik Will Phnoudersu v besedo, »prosim vas, da se vzdržite slehernih primerjav. Prvič ne gre za to, kaj bi storil jaz v takšnem primeru, drugič nimam občutljivih nog, tretjič pa nisem oženjen.«

»Škoda,« pravi Will Phnouders obzalujoče, »potemtakem me tudi ne boste lahko razumeli. Toda denimo, da imate občutljive noge...«

»Obtoženec, še enkrat vas opozarjam, da ne govorite o meni... Torej kako je bilo?«

»Zgodilo se je takole, gospod sodnik. Z Joejem sva že iz šolskih let najboljša prijatelja. In prijatelja sva ostala tudi potem, ko sem se oženil. Mi, mislim Dorothy, ki je moja žena, Joe in jaz smo hodili skupaj v kino in na izprehod. In če Joe ni imel drugih opravkov, je zmeraj zahajal k nam. Tako je bilo, gospod sodnik, dokler me niso znanci opozorili na to, da sem preveč zaupljiv...«

»Aha... torej se oglašate ljubosumnost!«

»Prav nič se ne oglašate, gospod sodnik. Bilo je drugače. Nekega dne sem se pričakovano vrnil...«

»To se pravi, da ste se vrnil ob nenačelni uri, ker ste domnevali...«

»Ne, bilo je golo naključje. Hotel sem se namreč odpeljati z večernim vlakom v Albany...«

»In zakaj se niste odpeljali?«

»Ker sem zamudil vlak. No, sem pomislil, v novih čevljih te tako ali tako tišče

kaj sem storil naposled: prikimal sem nezvesti ženski in ji prisegel, da je ne bom izdal. Tako je želja po zaslužku in denarju premagala v meni bogaboječega kristjana. Potem skoraj vso noč nisem mogel zaspati. Molil sem in solze so mi silile v oči, prosil sem boga in vse svetnike, naj me kakorkoli rešijo te skušnjave. No, ljubi bog ni uslišal moje prošnje.

Naslednjega dne je že zgodaj dopoldne prišla v trgovino. Z njo je bil njen mož, strog, postaran in resen. Njene roke so skrbno in hinavsko izbirale plašč in končno izbrale pravega, že na pol plačanega in domenjenega. Oba — njen mož in ona — sta bila zadovoljna, stari je plačal in odšla sta. Premišljeval sem o naivnem možičku, ki je šel tako lepo — nič hudega sluteč — na led in se podrsal. Toda še pred poldnem se je vrnil in me poklical v stran.

— Gospod, je dejal, kupil bi še en tak plašč, prav tak... saj me boste razumeli in tega ne omenili moji ženi, če bi kdaj prišla sem. Saj me boste razumeli. Zamižal je pomenljivo in položil predme denar — prav toliko denarja, kolikor je dal za prejšnji plašč — to je polovico cene.

Bil sem tako presenečen, božja roka me je stisnila za grlo in nisem mogel spregovoriti besedice. Zavili so mu plašč in on je zmagoslavno odkorakal iz trgovine. Vidite, tako me je zadela pravična božja kazen in to prej, kakor sem si mogel misliti. In sedaj, dragi moji mladi gospodje, vas vprašam: ali je kaj takega dandanes mogoče? Ali se katerakoli današnja trgovina lahko loti take kupčije? Ne! In ne! Noben poslovodja bi ne mogel in ne smel sprejeti najprej denarja od ljubimca in potem denar od moža. Saj imajo cenik. Nastala bi taka solata, da bi ves kolektiv zaprl!

Birokrati so, ljubi moji mladeniči, varuhi zakonske sreče in zvestobe. Zato sem jaz, verni katolik, na njihovi strani. Potem je počasi vstal, se ozrl okrog sebe in dostojanstveno odparadiral iz kavarne.

— Birokrati so garancija zakonske zvestobe? Še to! je ponovil in zastokal nekdo med nami.

kurja očesa, se pa odpelješ jutri zjutraj, Will, in obuješ stare škarpe. Vrnil sem se torej domov in ker imam svoj ključ od vežnih vrat, kajne, sem jih tiho odklenil, da žene, ki je bila morda že legla k počitku, ne bi zbudil. In ko sem prišel do vrat našega stanovanja, sem zaslišal, kako se Dorothy zadovoljno smeje. Glej, glej, sem pomislil, Dorothy je še pokonci in se najbrž smeje, ko poslušata radijsko oddajo. No, to bo debelo pogledala, da sem se že vrnil!

Tiho sem odprl vrata — moja žena je sedela poleg Joeja na divanu, mu nalivala čaj in delala vse, kakor da sedim jaz poleg nje... Kaj bi vam mnogo pravil, gospod sodnik! Brž ko me je zagledala, je planila pokonci, za njo pa še Joe — bil je v sami srajci z navihanimi rokavi, brez ovratnika in kravate — in ko sem si ga dobro ogledal, me je popadla jeza...«

»Torej vendarle ljubosumnost! Zakaj ste pa prej rekli, da tega niste storili iz ljubosumnosti?«

»Gospod sodnik,« zmaje Will Phnouders z glavco, »videti je, da niste oženjeni in da nimate kurjih oči, sicer bi me razumeli bolje.«

»Kaj pa vas je tako razjezilo?« vpraša sodnik in Will Phnouders odgovori:

»Mar ne bi človek skočil iz kože? Na nogah je imel moje copate!«

Za dobro voljo

FILATELIJA UČI

— Zelo mi je všeč, sinko, da si začel zbirati znamke. To ti bo pomagalo pri učenju zemljepisa. No, povej mi, kje je Švedska?

— Dva lista za Madžarsko!

OD »A« DO »Z«

— Vprašaj za Janeza? Eh, ta je pa v zadnjih nekaj letih preživel vse od A do Z.

— Kaj naj to pomeni?

— Od avtomobila do zapora.

ZLOČINI OBTOŽUJEJO:

Pred kratkim smo na tem mestu objavljali spomine in podatke o nacističnem taborišču smrti Lublin, tokrat pa ponatiskujemo izvlečke iz dnevnika židovskega publicista in literata Giosue Perleja, ki so ga Nemci najprej skupno z ostalimi Židi zaprli v varšavski geto, končno pa umorili v taborišču Auschwitz. Perle v tem delu svojega dnevnika opisuje grozote, ki so se dogajale Židom v Varšavi in za katere je v prvi vrsti kriv mož, ki trenutno stoji pred poljskim sodiščem — Erich Koch, nekdanji Hitlerjev Gauleiter za tako imenovani „Generalni

Gouvernement“, kakor so Nemci imenovali okupirano Poljsko. Ta človek se danes ničesar ne spominja, čeprav ga obtožnica bremenja, da je poslal v smrt 72.000 Poljakov, 100.000 drugih pa v ujetniška taborišča. Ves svetovni tisk priznava, da je Koch kljub svojim grozotnim zločinom deležen najboljše oskrbe pred izredno objektivnim in pravičnim sodiščem in se na Zabodu kar čudijo, da med Poljaki ni čutiti več maščevalnosti napram svojemu kroniku.

Zdaj pa naj sledijo odlomki iz dnevnika Žida Perleja, ki opisuje

Pokol v Varšavi

Danes, 31. avgusta začnem pisati te vrste, prepojene s krvjo in solzami. Minilo je štirideset dni, odkar so krvoželjni hitlerjevski psi skupno s prekletimi hlapci tako imenovane židovske policije začeli z zverinsko krutostjo pokončevati židovsko prebivalstvo varšavskega geta.

Varšavski geto, obkrožen s samotnimi židovi, ki jih je moral na svoje stroške postaviti Judenrat, je 22. julija 1942 štel okrog 350 tisoč ljudi. Ljudje so se gnetli v ozkih mračnih in umazanih ulicah.

Odločil sem se napisati te grozne vrstice samo zato, ker ne vem, če bo kdo preživel, da bi lahko pripovedoval. Niti ne vem, kakšna usoda bo doletela mene.

Ta grozna tragedija se je dejansko začela 17. aprila 1942. Bil je petek; po ulicah so se razširile alarmantne vesti. Nič točnega se ni vedelo, toda židovsko prebivalstvo se je že od šestih popoldne zaprlo v svoja stanovanja.

V noči od petka na soboto so hitlerjanski krvoželci na svojih avtomobilih vdrli v geto. Potrkali so na ta ali ona vrata; če jim hišnik ni takoj odprl, so ga na mestu ubili; prišli so v židovska stanovanja in odpeljali vsega skupaj nad petdeset mož. Ukazali so jim, naj gredo na cesto, naj naredi nekaj korakov, nato pa so jih postreljali kar v hrbet. Skoraj v vsaki ulici je ležalo truplo ustreljenega, zapuščen kot pasja mrhovina. Štiriinpetdeset trupel je obležalo na tleh.

V isti noči od petka na soboto so začeli nočni pokol prebivalstva. Ni minila noč, da ne bi bilo ubitih vsaj deset ljudi.

Kri so oprali in treba je bilo živeti dalje, brez zaščite in brez moči. Apatija židovskega prebivalstva je bila tolikšna, da se jim ni zdelo potrebno niti stiskati zobe. In tako je nastopil 22. julij 1942, najtemnejši dan ne samo v zgodovini poljskih Židov, temveč Židov vsega sveta.

Glejte, kaj se je zgodilo. Že mnogo pred 22. julijem so se razširile govorice, da bodo varšavske Žide deportirali, tako kot se

je zgodilo z Židi iz Lublina, Krakova, Lodza in drugih mest.

22. julija 1942 so se na židovih pojavili lepaki z razglasom Judenrata, ki je objavljaval ukaz nemških oblasti: vsi Židje morajo biti preseljeni iz Varšave v vzhodne pokrajine. V Varšavi bodo lahko ostali: židovski policaji z ženami in otroki, uradniki Judenrata, uradniki preskrbovalnega urada, uradniki Judovskega komiteja za pomoč in Židi zmožni za delo. Vsi ti bodo nastanjeni v posebnih kasarnah, kjer bo vladala stroga disciplina, in bodo morali delati za nemško vojsko.

Preseljevanje se bo začelo še danes ob 11. uri — je bilo rečeno v razglasu. Kdor se bo skrnil, ali se skušal upirati, bo ustreljen na mestu.

Žalostna operacija se je začela. Dva tisoč židovskih policajev se je spravilo na delo.

Prve žrtve so bili Židi, ki so jih pred časom deportirali iz Nemčije, ki so bili že desetkrat seljeni iz enega kraja v drugega; končno so jih vrgli v geto, tujce brez strehe.

Židovski policaji so jih odpeljali na Umschlagplatz, ali bolje na trg trpljenja in smrti, ki je postal potem simbol Geenne: pri izgovoru te besede čutim, da mi kri v žilah ledeni in da se mi je srce ustavilo.

Ko je bilo opravljeno z nemškimi Židi, so se policaji lotili dela na tako imenovanih »punktih«, kjer so nagradili deset tisoče nesrečnikov, ki so jih pred časom prepeljali iz njihovih rodnih mest, da bi pod zaščito Judenrata umirali od lakote in tifusa. V varšavskem getu je »punkt« pomenil zapuščen, umazan, zanemarjeno luknjo, kjer so še zdravi ljudje spali na istem ležišču kot tifusni bolniki, kjer so živi ležali poleg mrtvih in kjer so stokrat na dan klicali smrt. Policaji so te ne srečneže streljali vsakega posebej.

Ko so tako »pospravili« nemške begunce in deset tisoče nesrečnikov iz »punktov«, so prišli na vrsto berači.

(Dalje prihodnjič)

ANEKDOTE

»Na vsak način se oženite,« je rekel Sokrat, če naletite na dobro ženo, boste srečni, če naletite na slabo, boste postali filozofi, kar je za moža zelo ugodno.«

*

Kralja Agesila iz Sparte so vprašali, kaj je večja čednost, pravičnost ali pogum.

»Če bi bili vsi ljudje pravični,« je menil Spartanec, »potem nihče ne bi potreboval poguma.«

*

Bernard Shaw je zbolel svojo ženo: »Moška presoja je vsekakor preudarnejša od ženske.«

»To bo najbrž res držalo,« je odvrnila prijazno, »zakaj ti si vzel mene, jaz pa tebe.«

*

Kardinal Richelieu je bil v nekem pariškem salonu; med večerom je večkrat zazel.

»Vaša eminenca se dolgočasijo?« ga je vprašala gospodinja.

»Jaz se nikoli ne dolgočasim,« je odvrnil Richelieu, »drugi me dolgočasijo.«

*

V letu 1912 je Edison nevarno zbolel in ko ga je družina le predolgo nadlegovala, je privolil, da so poslali po zdravnika. Zdravnik je prišel, ga pregledal in predpisal zdravila. Edison je poslal recept

v lekarno, zdravila pa nato zmetal skozi okno.

»Kaj pa vendar delaš?« se je zgrozil znahec.

»Ljubi moj,« je rekel tedaj Edison, »Zdravnik hoče živeti in zato sem poslal ponj; lekarnar hoče živeti in zato sem naročil zdravila. Ampak jaz hočem tudi živeti in zato sem zdravila vrgel skozi okno.«

Meglen večer

Ko v meglo se zavija
in razliza
v oblike mehke se
robati svet,
ko mi vid v sivini tone,
ko se luči
— kot citrone —
z neprodinostjo borijo,
trepetajo, koprnijo,
se globoko v duši
strah budi.

Tiho vstopa,
me zajema
in duši!

Dobnik Ulrich

Človek je ustvaril prvi umetni sončni planet

Kozmična raketa je veličasten podvig sovjetskih znanstvenikov

Kar nekam navadili smo se že slišati in brati vesti o izstrelitvah poskusnih raket in umetnih satelitov ter postali že malo brezbržni. A v soboto zjutraj smo ponovno ostrmeli, ko smo po radiu slišali, da so sovjetski znanstveniki izstrelili raketo na Luno in da ta z brzino 11,2 km v sekundi drvi proti cilju.

Raketa je razvijala veliko hitrost ter kmalu ušla iz območja zemeljske težnosti. Kmalu po startu rakete so sovjetski znanstveniki ugotovili, da raketa zaradi prevelike brzine ne bo pristala na Luni ali postala njen satelit, marveč bo nadaljevala pot proti Soncu in postala njegov planet. Napovedi so se uresničile. Raketa je v nedeljo premagala že razdaljo med Zemljo in Luno (370.000 km) in v oddaljenosti 7 do 8 tisoč kilometrov od Lune nadaljevala pot proti Soncu. V ponedeljek ob 8. uri zjutraj je bila raketa oddaljena od Zemlje že 597.000 km. To razdaljo je preletela v 62 urah. Med sredo in četrtnikom je raketa že dosegla svojo elipsno pot okoli Sonca. Kozmična raketa bo potrebovala za enkratno pot okoli Sonca 457 dni. Čez pet let se bo znova pribli-

žala Zemlji, vendar pa bo takrat oddaljena od nje kakih 10 milijonov kilometrov. S tem je sovjetska raketa postala »deseti sončni planet«. Na Zemljo se po mnenju znanstvenikov raketa ne bo vrnila nikdar več.

Raketa je sestavljena iz več delov. V njenem zadnjem delu, ki tehta 1472 kg, je posebna kabina z merilnimi napravami za znanstvene meritve. Z njimi so merili magnetično polje Lune, kozmično žarčenje izven magnetičnega polja Zemlje, radioaktivnost Lune, raztrošenost težkih atomskih delcev pri kozmičnem žarčenju, sestav p'inske substance v medplanetarnem prostoru, intenzivnost sončnega sevanja ter merjenje meteoritskega prahu. Razen tega so posebne priprave posnele Luno z zadnje strani. Znanstveniki so imeli stalno radijsko zvezo z raketo in tako zbrali dragocene podatke, ki bodo veliko doprinesli k uspešnemu napredovanju v smeri medplanetarnih poletov, ki vse bolj postajajo resničnost.

Veličasten uspeh sovjetskih znanstvenikov pomeni splošen uspeh znanosti v svetu. Ves svet je znanstvenikom čestital.

Avstrija na inozemskih velesejnih

Minulo leto je bilo več kot 1200 avstrijskih tvrdk udeleženi na 14 skupinskih razstavah in 7 reprezentativnih prikazih na mednarodnih velesejnih, poleg tega pa še na treh posebnih razstavah. S podporo zvezne trgovinske zbornice je razstavljalo 450 posameznih razstavjalcev na inozemskih velesejnih. Pogoji za podporo zvezne zbornice je bil, da so razstavljali edino-le avstrijsko blago ter pridobivali odjemalce.

Tudi za letos so doleocene podpore za posamezne razstavjalce na evropskih velesejnih ter tudi na velesejnih izven Evrope. Podpore obsegajo povrnitev najemnine za razstavni prostor ter dodatke k drugim stroškom, ki so v zvezi z udeležbo na razstavah. Pripadniki tvrdk, kakor akcionarji in nameščenci, ki obvlada-

jo jezik države, v kateri razstavljajo, ali pa francosko in angleško, dobijo, če potujejo v razstavne kraje, 50 odstotkov povrnjenih letalskih vozniških stroškov, vendar samo za eno osebo za podjetje. Udeleženec mora po povratku poročati zvezni zbornici o prodajnih možnostih avstrijskega blaga.

Švicarski vzorčni velesejem

V Baslu bo od 11. do 21. aprila 43. švicarski vzorčni velesejem. Velesejem prikazuje zmogljivost švicarske industrije ter je eden najstarejših v Evropi, ki ga organizirajo leto za letom že od leta 1917. Velesejem je znan zaradi okusne priredbe in ponudb 17 industrijskih skupin v 21 dvoranah.

Nad 7 milijonov prebivalcev v Avstriji

Pred kratkim je izšel statistični letnik za republiko Avstrijo, ki navaja zanimive statistične podatke o gibanju prebivalstva v državi. Od leta 1937 naprej se je število prebivalstva v državi dvignilo za 242.963 oseb in znašalo leta 1957 6.998.600 ljudi. Z lanskim prirastkom pa je število prebivalstva v Avstriji že prekoračilo sedemmilijonsko mejo.

V primerjavi s predvojno dobo, z letom 1937, se je močno dvignilo število sklenjenih zakonov. Medtem ko je bilo leta 1937 sklenjenih 46.289 zakonov jih je bilo leta 1957 sklenjenih 56.510. Tudi število živorojenih dojenčkov se je dvignilo in znašalo leta 1957 118.712, kar pomeni, da je bilo za 32.361 dojenčkov višje kot leta 1937. Padlo je tudi število nezakonsko rojenih otrok — leta 1937 je bilo

19.688 izvenzakonskih rojstev, predlanskim pa 15.785. Predanskim je rodilo v državi 1358 mater dvojčke, 13 pa jih je rodilo trojčke.

Klub precejšnjemu prirastku števila prebivalcev se je znižalo število smrtnih slučajev in je znašalo leta 1957 89.298, kar pomeni da je bilo za 737 nižje kot leta 1937. Najpogostejši vzrok smrti so bile motnje v krvnem obtoku. In sicer je temu podleglo leta 1957 27.627 oseb. Pri nezgodah je končalo 5082 ljudi, 1675 oseb je napravilo samomor.

V primerjavi s prejšnjimi leti je precej upadlo število izseljevanja iz Avstrije. Medtem ko se je leta 1955 izselilo 5109 in leta 1956 še 5600 avstrijskih državljanov, se jih je izselilo leta 1957 samo še 2252. Leta 1937 se jih je izselilo 1550.

Prebivalstvo na svetu hitro narašča

Po poročilu generalnega sekretarja OZN bo še pred koncem tega stoletja svetovno prebivalstvo naraslo na šest milijard, kar pomeni podvojenje sedanjega stanja prebivalstva. V letih 1957 in 1958 je svetovno prebivalstvo naraslo za 90 milijonov ljudi. Leta 1957 so ugotovili naslednje številke prebivalstva in odstotke naraščanja: Azija 1552 milijonov, 12,5 odstotka; Evropa 414 milijonov, 5,3 odstotka; Afrika

221 milijonov, 12,6 odstotka; Sovjetska zveza 204 milijone, 12,5 odstotka; Severna Amerika 188 milijonov, 11,9 odstotka; Južna Amerika 193 milijonov, 18,4 odstotka; Oceanija 15 milijonov, 12,3 odstotka. Največji prirastek svetovnega prebivalstva zaznamuje Indija, njej sledi Sovjetska zveza in nadalje Združene države Amerike.

Sovjetski avtomobili v Avstriji

Na jesenskem dunajskem velesejmu so Rusi razstavili tudi svoje avtomobile. Od tega časa so sovjetski avtomobili tudi že v prometu v Avstriji. Prodaja jih Osterreichische Automobilfabriks A. G., nekdanja Austro-Fiat. Sovjetski avtomobilski izdelki »Moskovič 407«, »Moskovič Combi

423« in »Volga M 2 D« so ruska motorna vozila, ki jih po dunajskem jesenskem velesejmu kupujejo tudi pri nas. Moskovič 407 ima 5 sedežev, 4 cilindre s 1303 ccm in 45 PS. Vozi'lo se da kuriti. Največjo brzino doseže 120 km na uro. Opremljeno je z radiom ter stane 33.600 šilingov.

Celovška poklicna požarna bramba je vedno pripravljena

Meseca decembra je bila celovška poklicna požarna bramba 27-krat alarmirana. Sedemkrat so jo poklicali zaradi požarnih nevarnosti, v enem primeru pa je bila alarmirana pomotoma. Požarne nevarnosti so bile razen dveh majhnega značaja V ostalem so bili gasilci udeleženi pri različnih pomožnih akcijah in sicer trinajstkrat pri sproščanju cest, štirikrat so pomagali pri vodnih vdorih ter v enem primeru odstranjevali škodo na poslopju. Pri teh primerih nastalo škodo cenijo na okoli 17.850 šilingov, računajo pa, da je požarna

bramba preprečila nadaljnjo škodo v višini 350.000 šilingov.

Prometne in požarne nesreče v prejšnjem tednu

Prejšnji teden se je na Koroškem pri merilo 81 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 68 oseb poškodovanih, 3 pa mrtve. V vsej državi je bilo 952 prometnih nesreč s 719 poškodovanimi in 23 mrtvimi udeleženci prometa. Požarnih primerov je bilo minuli teden na Koroškem 12, v vsej državi pa skupno 50 z doslej ugotovljeno škodo v znesku okoli 1,3 milijona šilingov.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Sobota, 10. januar:

I. program: 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.00 Pozdrav nate — 15.00 Samotni in bolni — 15.30 Z vseh dolin zveni — 16.00 Posneto za vas — 16.20 Mlad' n'ka oddaja — 16.45 Iz parlamenta — 17.10 Znamenita mesta in melodije — 20.30 Mala večerna melodija — 21.00 Quiz za 100.000 šilingov.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.15 Španska glasba — 11.00 Narodna glasba — 15.00 Mladinski koncert — 18.10 Delopust za vse — 19.20 Oddaja podkanclerja — 21.00 Operetni koncert.

Nedelja, 11. januar:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.35 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Nedeljski venček melodij — 11.30 Vesele petje, veselo igranje — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 17.45 Zveneči globus — 19.00 Športna poročila — 20.10 „Najlepši praznik sveta“, slušna igra.

II. program: 8.05 Leto v pesmi — 11.00 Orkestralni koncert — 15.00 Operetni zvoki — 16.00 Vesele melodije — 20.00 Oscar Strauss.

Ponedeljek, 12. januar:

I. program: 8.00 Operni koncert — 8.45 V koroškem narečju — 14.00 Poročila, objave. Za našo vas (slov.) — 16.00 Godba na pihala — 17.10 Za delopust — 17.55 Mladina pred mikrofonom (slov.) — 20.15 Mali koncert.

RADIO PROGRAM

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 16.00 Otroci, mi pojemo — 16.30 Za dobro voljo — 17.15 Znanje za vse — 20.00 Orkestralni koncert.

Torek, 13. januar:

I. program: 8.00 Godba na pihala — 8.45 Kako morem shujšati? — 14.00 Poročila, objave. Rdeče, rumeno, zeleno (slov.) — 16.00 Igrajo Deutscheistri — 17.10 Fifty-fifty — 20.15 Slavnostni koncert zboru „Jung-Wien“.

II. program: 8.20 Za zabavo — 13.30 Poznani orkestri — 15.30 Koncert harmonikarjev — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Zabavna glasba — 17.55 Zabavni koncert — 20.00 Dunajski bonbončki — 21.00 Štirje proti štirim.

Sreda, 14. januar:

I. program: 8.00 Koroške pesmi — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Kar želite zaigramo (slov.) — 14.45 Glasba za mladino — 16.00 Glasba za zabavo — 17.10 Popoldanski koncert — 20.15 Življenje polno glasbe: Gerhard Jussenhoven.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 15.30 Tekmovanje malh ansamblov — 16.30 Dunaj-tisoč melodij — 19.30 „Ribič v mreži“, slušna igra — 21.00 Zabavni koncert.

Četrtek, 15. januar:

I. program: 8.00 Operetna glasba — 8.45 Avstriji v inozemstvu — 14.00 Poročila, objave. Okno v svet (slov.) — 17.10 Pisan venček melodij — 18.00 Oddaja za kmete — 18.30 Za mladino — 20.15 „Bavarski gozd“, reportaža — 21.20 Zveneča alpska dežela.

II. program: 8.10 Za zabavo — 9.35 Znamenita dela velikih mojstrov — 16.00 Oddaja za žene — 17.55 Glasba za delopust — 19.30 Pisan venec melodij — 21.00 Operni koncert.

Petek, 16. januar:

I. program: 8.00 Orkestralni koncert — 8.45 Radijska beležnica — 14.00 Poročila,

objave. O ziljski ohceti (slov.) — 16.00 Ciganska glasba — 17.10 Popoldanski koncert — 18.10 Prosti čas je dragocen — 20.15 Klasiški v radu.

II. program: 8.20 Lahka glasba — 9.35 Poznana dela velikih mojstrov — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Za zabavo — 19.30 Ljudska glasba — 20.00 Iz operetnega sveta — 21.15 Lepe melodije, lepi glasovi.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 10. januar:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Mladina poje — 9.45 Lepe melodije — 10.10 Iz opernega sveta — 11.00 Pesmi iz tujih dežel — 11.20 Od melodije do melodije — 12.15 Kmečka univerza — 12.40 Napevi izpod zelenega Pohorja — 13.30 Koroške narodne pesmi — 14.30 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.45 Okno v svet — 20.00 Pokaži, kaj znaš.

Nedelja, 11. januar:

6.00 Veder nedeljski jutranji pozdrav — 8.00 Pika — Nogavička; igra — 9.00 Zabavne melodije — 10.00 Še pomnite, tovariši... — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 15.45 Šopek narodnih — 17.30 Tolstoj: „Koliko zemlje potrebuje človek“, igra — 20.00 Nedeljska revija zabavne glasbe na valu 327,1 m — 21.00 O domačih pevcih v preteklosti in sodobnosti.

Ponedeljek, 12. januar:

5.00 Pisan glasbeni spored — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Lahka glasba — 9.00 Pisani zvoki z Dravskega polja — 10.10 Matineja orkestra Radia Ljubljana — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domače poskočnice — 13.30 Poje Ljubljanski komorni zbor — 15.40 Listi iz domače književnosti — 16.00 V svetu opernih melodij — 18.15 Moški oktet JLA

— 20.00 Zabavna glasba — 20.45 Kulturna tribuna — 21.10 Koncert Slovenske filharmonije.

Torek, 13. januar:

5.00 Za jutranjo uro — 8.05 Narodne in domače viže — 8.30 Havajski zvoki — 9.00 Iz opernega sveta — 10.10 Melodije od tu in tam — 10.45 Za dom in žene — 12.15 Kmečka univerza — 14.00 Klavir v ritmu — 14.15 Zanimivosti — 14.30 Voščila — 16.00 Za glasbene ljubitelje — 18.00 Družinski pogovori — 20.00 Zborovske skladbe P. I. Čajkovskega — 20.30 Radijska igra: Nevarnost; Vrnitev.

Sreda, 14. januar:

5.00 Za dobro jutro — 8.05 Glasbeno potovanje — 9.00 Jezikovni pogovori — 9.15 Zabavna ruleta — 10.10 Pihalna godba milice — 10.30 Priljubljene popevke — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Operne arije — 13.30 Venček narodnih — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Koncert ob petih — 17.30 Srbske narodne pesmi in kola — 18.00 Kulturna kronika — 20.00 Verdi: Aida I. in II. dejanje.

Četrtek, 15. januar:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Poje pevski zbor „LIRA“ iz Kamnika — 9.45 igra Kmečka godba — 10.10 Junaki iz oper Smetane — 11.00 Znani orkestri v plesnem ritmu — 12.15 Kmečka univerza — 12.25 Popevke — 14.30 Voščila — 16.00 Iz arhiva zabavne glasbe — 18.15 Popevke v izvedbi jugoslovanskih pevcev — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 16. januar:

5.00 Jutranja glasba — 8.40 Revija zabavne glasbe — 11.00 Za dom in žene — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Nastopa Oktet bratov Pirnat — 13.30 Slovenske narodne — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Petkovo glasbeno popoldne — 17.10 Za mlade ljubitelje glasbe — 17.25 Iz zabavne albuma — 18.00 Radijski leksikon — 20.30 Mojstrska dela koncertne literature.